

Κωστής Κοκκινόφτας
Κέντρο Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου
ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΜΟΝΩΝ ΚΥΚΚΟΥ ΚΑΙ ΣΙΝΑ

Οι σχέσεις της Ιεράς Μονής Κύκκου με τα μεγάλα πνευματικά κέντρα της Ορθόδοξης Εκκλησίας, που βρίσκονται στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, όπως τα τέσσερα Πρεσβυγενή Πατριαρχεία και την Ιερά Μονή του Σινά, δεν έχουν αποτελέσει ιδιαίτερο αντικείμενο μελέτης για την κυπριακή ιστοριογραφία. Γι' αυτό και οι όποιες προσπάθειες προσέγγισης του θέματος προσκρούουν στην ελλιπή βιβλιογραφική ενημέρωση, γεγονός που καθιστά δύσκολο το εγχείρημα της παρακολούθησης της παράλληλης πορείας τους μέσα στον χρόνο σε διάφορους τομείς, όπως της πνευματικής δημιουργίας και της εκκλησιαστικής τέχνης.

Οι δεσμοί της Κύπρου με τη Μονή του Σινά έχουν τις απαρχές τους στους πρώτους αιώνες της λειτουργίας της Μονής (6ο-7ο αι.), όταν η λεγόμενη περιοχή της «καθ' ημάς Ανατολής» αποτελούσε τμήμα της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Αναφέρονται αρκετοί Κύπριοι μοναχοί, όπως ο αββάς Στέφανος Κυπριώτης¹ και ο Άγιος Αναστάσιος Σιναΐτης², οι οποίοι έζησαν την περίοδο αυτή στη Μονή του Σινά. Οι αιώνες που ακολούθησαν (8ος-12ος) υπήρξαν εξαιρετικά δύσκολοι, τόσο για τη Μονή του Σινά, όσο και για την Κύπρο. Η κυριαρχία των Αράβων στην Αίγυπτο και τη χερσόνησο του Σινά, και οι επιδρομές τους στο νησί, καθώς και οι Σταυροφορίες, διέκοψαν τις μεταξύ τους επαφές. Μόνο μετά τα τέλη του 12ου αιώνα, όταν η Κύπρος κατακτήθηκε από τους Φράγκους, δημιουργήθηκε ξανά ένα νέο πλέγμα σχέσεων, που είχε ισχυρές προεκτάσεις στους τομείς της τέχνης και της γαιοκτησίας. Είχε προηγηθεί η ευρεία διάδοση της τιμής προς την Αγία Αικατερίνη στη Δύση, μετά που ο Συμεών ο Πεντάγλωστος μετέφερε λείψανά της στη Γαλλία, στις αρχές του 11ου αιώνα, με αποτέλεσμα η Μονή του Σινά να απολαμβάνει αρκετά προνόμια από τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία.

---

1. Δημητρίου Τσάμη, *Το Γεροντικόν του Σινά*, Θεσσαλονίκη 1988, σ. 265.

2. Για τη σχετική βιβλιογραφία και τις αναφορές στην κυπριακή καταγωγή του Αγίου Αναστασίου του Σιναΐτη βλ. Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου (Επιμ. Θεοχάρη Σχίζα), *Κύπρια Μηναιά*, τ. ΣΤ', Λευκωσία 1999, σ. 139-149, όπου και η ακολουθία του Αγίου.

Το γεγονός αυτό συνέτεινε, ώστε η Μονή να δημιουργήσει μετόχια στη Φραγκοκρατούμενη Κύπρο, γεγονός που της επέτρεπε να εξασφαλίζει μέρος των αναγκαίων οικονομικών πόρων για την εξακολούθηση της λειτουργίας της. Ανάμεσά τους περιλαμβάνονται τα μετόχια της Αγίας Παρασκευής στη Βασίλεια και του Αγίου Γεωργίου του Πυργώτη στο Χα Ποτάμι, τα οποία εξακολούθησαν να ανήκουν στην κυριότητα της Μονής μέχρι τα νεότερα χρόνια³. Στο μεν πρώτο η πρόσβαση σήμερα είναι αδύνατη, εξαιτίας της κατάληψης της περιοχής, στην οποία βρίσκεται, από τα τουρκικά στρατεύματα εισβολής του 1974. Το δε δεύτερο εκποιήθηκε στα πρώτα χρόνια της Ανεξαρτησίας, αφού οι γενικότερες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες της εποχής καθιστούσαν ασύμφορη την καλλιέργεια των κτημάτων του. Είναι αξιοσημείωτο ότι αρκετοί Πάπες, κατά την περίοδο της Φραγκοκρατίας, έθεσαν κάτω από την προστασία τους την κτηματική περιουσία της Μονής του Σινά στην Κύπρο⁴. Από την περίοδο αυτή χρονολογούνται και οι σχέσεις της με τη Μονή του Κύκκου, που στο μεταξύ είχε ιδρυθεί, στα τέλη του 11ου αιώνα, στην οροσειρά του Τροόδου, με οικονομική ενίσχυση του βυζαντινού αυτοκράτορα Αλεξίου Α΄ Κομνηνού (1081-1118).

Οι πρώτες σχέσεις των Μονών Κύκκου και Σινά επικεντρώνονταν στον τομέα της τέχνης και ειδικά της αγιογραφίας. Όπως είναι γνωστό, αριθμός εικόνων, που χρονολογούνται στον 12ο έως 15ο αιώνα και οι οποίες φυλάσσονται στη Μονή του Σινά, κατασκευάστηκαν, είτε σε κυπριακά αγιογραφικά εργαστήρια, είτε από Κύπριους

---

3. Για τα Μετόχια του Σινά στην Κύπρο και την ιστορία τους βλ. Κωστή Κοκκινόφτα, Ιωάννη Θεοχαρίδη (επιμ.), *Πρακτικά του Τρίτου Διεθνούς Κυπριολογικού Συνεδρίου (Λευκωσία, 16-20 Απριλίου 1996)*, Εταιρεία Κυπριακών Σπουδών, τ. Γ΄, Λευκωσία 2001, σ. 129-139 [= *Απόστολος Βαρνάβας* 60 (1999) 492-504].

4. Για την προστασία που παρείχαν οι Πάπες στην κτημοσύνη της Μονής του Σινά βλ. Περικλή Γρηγοριάδη, *Η Ιερά Μονή του Σινά*, Ιεροσόλυμα 1875, σ. 997-998· Nicholas Coureas, *The Latin Church in Cyprus, 1195-1312*, Great Britain 1997, σ. 258, 280.

αγιογράφους, οι οποίοι έζησαν στο Σινά⁵. Ανάμεσά τους περιλαμβάνεται ένα δίπτυχο του 13ου αιώνα, στο οποίο απεικονίζεται στη μια πλευρά ο Άγιος Προκόπιος με το επίθετο «Περιβολίτης» και στην άλλη η Θεοτόκος του τύπου της Κυκκώτισσας, που πιθανόν να συνδέεται με το μετόχιο «Άγιος Προκόπιος» της Μονής Κύκκου στη Λευκωσία⁶. Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι στη Μονή του Σινά φυλάσσεται η παλαιότερη γνωστή εικόνα του τύπου της Κυκκώτισσας, που χρονολογείται στα τέλη του 11ου ή στις αρχές του 12ου αιώνα⁷. Στην ίδια Μονή διασώθηκαν και πολλά χειρόγραφα, όπως ευχολόγια, ωρολόγια και συναξάρια, τα οποία γράφτηκαν, είτε στην Κύπρο, είτε από Κυπρίους στο Σινά ή αλλού⁸.

Στα χρόνια της Τουρκοκρατίας οι σχέσεις των δύο Μονών καλύπτουν, επίσης, τον τομέα της τέχνης, αφού εικόνες, εκκλησιαστικά κειμήλια, ιερά σκεύη και άμφια, τα οποία φυλάσσονται σε αυτές έχουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά. Σε αυτό συνέτεινε το γεγονός ότι αμφότερες είχαν επανδρωμένα μετόχια σε περιοχές, όπως η Κωνσταντινούπολη, η Μικρά

---

5. Ντούλας Μουρίκη, «Εικόνες από τον 12ο ως τον 15ο αιώνα», στον τόμο: Εκδοτικής Αθηνών (επιμ. Κωνσταντίνου Μανάφη), *Σινά. Οι θησαυροί της Ιεράς Μονής Αγίας Αικατερίνης*, Αθήνα 1990, σ. 118· Γιώτας Οικονομάκη - Παπαδοπούλου, «Εκκλησιαστική Μεταλλοτεχνία», *Σινά. Οι θησαυροί της Ιεράς Μονής Αγίας Αικατερίνης*, ό.π., σ. 268.

6. «Παραμένει ανοικτό το πρόβλημα σχετικά με τον τόπο κατασκευής του έργου και την καταγωγή του καλλιτέχνη... Η παλαιότερη πρόταση του Γεωργίου και της Μαρίας Σωτηρίου για τις κυπριακές διασυνδέσεις του διπτύχου του Σινά, ίσως αποκτά μεγαλύτερη εμβέλεια μετά τη σχετική προώθηση της έρευνας της πολιτιστικής ιστορίας των Lusignan. Ένα ακόμη στοιχείο που ενισχύει αυτή την άποψη είναι ότι στην Κύπρο είχαν αφιερωθεί εκκλησίες στον Άγιο Προκόπιο, στη Λευκωσία δε υπάρχει και σήμερα μετόχιο της Μονής Κύκκου αφιερωμένο στον Άγιο». Βλ. Ντ. Μουρίκη, «Εικόνες από τον 12ο ως τον 15ο αιώνα», ό.π., σ. 119-120, 190-191.

7. Ντ. Μουρίκη, «Εικόνες από τον 12ο ως τον 15ο αιώνα», ό.π., σ. 105, 151· Σοφοκλή Σοφοκλέους, «Η εικόνα της Κυκκώτισσας στον Άγιο Θεόδωρο του Αγρού», *Επετηρίδα Κέντρου Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου* 2 (1993) 332.

8. Costas Constantinides - Robert Browning, *Dated Greek Manuscripts from Cyprus to the year 1570*, Nicosia 1993, σ. 34.

Ασία και η Γεωργία, από όπου προμηθεύονταν πολλά είδη κεντητικής και μεταλλοτεχνίας. Επίσης, αρκετοί αγιογράφοι, οι οποίοι επισκέπτονταν κατά καιρούς τις δύο Μονές και φιλοξενούνταν σε αυτές, δημιούργησαν αξιόλογο έργο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν ο Κρητικός ζωγράφος Ιωάννης Κορνάρος, ο οποίος, αφού εργάστηκε για μερικά χρόνια, στα τέλη του 18ου αιώνα, στο Σινά, εγκαταστάθηκε στην Κύπρο και επηρέασε σε μεγάλο βαθμό την πορεία της κυπριακής αγιογραφίας, με αποτέλεσμα να επικρατήσει στο νησί η τεχνοτροπία του, που συνεχίστηκε και εξελίχθηκε τον 19ο αιώνα. Στη Μονή Κύκκου ο Κορνάρος διέμεινε για μεγάλο χρονικό διάστημα και ζωγράφισε πολλές εικόνες, ορισμένες από τις οποίες είναι τοποθετημένες στο τέμπλο του καθολικού⁹.

Μια άλλη μορφή των σχέσεων των Μονών Κύκκου και Σινά σχετίζεται με τα μετόχια, που κατά καιρούς διατηρούσε η Μονή του Σινά στην Κύπρο, όπως αυτά της Αγίας Παρασκευής στη Βασιλεία, του Αγίου Γεωργίου του Πυργώτη στο Χα Ποτάμι, του Αγίου Ορέστη στη Χρυσοχού, της Ελεούσας στο Ριζοκάρπασο, της Παναγίας της Κρινιώτισσας στον Πενταδάκτυλο, της Αγίας Αικατερίνης της Φυτέφκειας στην Κρήτου Τέρρα και του Ψευδά¹⁰. Οι αντιπρόσωποί της είχαν να επιλύσουν τα ίδια προβλήματα, ως προς τη διαχείρισή τους, με αυτά που αντιμετώπιζαν οι Κυκκώτες μοναχοί, οι οποίοι υπηρετούσαν στα περισσότερα από τα είκοσι μετόχια της Μονής Κύκκου, που βρίσκονταν διάσπαρτα στο νησί. Υπέκειντο επίσης σε παρόμοιες διώξεις από τους Οθωμανούς κατακτητές και αμφότεροι, όποτε χρειαζόταν, συνέδραμαν στο κοινό εκπαιδευτικό ταμείο για την ίδρυση σχολείων και τη διάδοση των ελληνικών γραμμάτων στο νησί. Για παράδειγμα, οι αντιπρόσωποι του Σινά στην Κύπρο, την περίοδο των τραγικών γεγονότων του Ιουλίου του

---

9. Σοφοκλή Σοφοκλέους, «Νέα στοιχεία για την παραμονή και το έργο του Κρητικού ζωγράφου Ιωάννη Κορνάρου στην Κύπρο», *Κυπριακαί Σπουδαί* 50 (1987) 227-245, όπου παρουσιάζεται αναλυτικός πίνακας των έργων του Κορνάρου, που φυλάσσονται τόσο στη Μονή Κύκκου, όσο και σε άλλα μέρη της Κύπρου.

10. Κωστή Κοκκινόφτα, «Τα Μετόχια του Σινά στην Κύπρο», *ό.π.*, σ. 492-504, όπου και βιβλιογραφία για το κάθε ένα από τα μετόχια αυτά.

1821, Νεόφυτος και Θεόδουλος¹¹, είχαν την ίδια τύχη με αυτή του Ηγούμενου Κύκκου Ιωσήφ και των άλλων Κυκκωτών μοναχών, οι οποίοι εκτελέστηκαν από τους Τούρκους κατακτητές¹². Σε άλλες περιπτώσεις Σιναΐτες μοναχοί προσέφεραν, εκ μέρους της Μονής τους, σημαντικά ποσά χρημάτων για την ίδρυση σχολείων στις πόλεις της Κύπρου, όπως παρόμοια ήταν και η οικονομική ενίσχυση που παρείχαν οι εκπρόσωποι της Μονής Κύκκου για τον ίδιο σκοπό. Τα δε ονόματα των Μονών Κύκκου και Σινά αναγράφονται σε σχετικά έγγραφα, όπως το 1830, το 1839, το 1841, το 1842, το 1850 και το 1859, οπότε προσέφεραν αντιστοίχως, η μεν Μονή Κύκκου 3000, 6000, 4000, 2000, 6000 και 6000 γρόσια, η δε Μονή Σινά 1000, 300, 200, 200, 1000 και 1000 γρόσια¹³. Χρηματικά ποσά προσέφεραν,

---

11. Στην κυπριακή βιβλιογραφία τα ονόματα των Σιναϊτών εθνομαρτύρων αναφέρονταν, εκ παραδόσεως αδήλου πηγής, ως Νεόφυτος και Κοσμάς [Σημείωση (2025): Σήμερα γνωρίζουμε ότι πρώτος είχε αναφερθεί στα ονόματά τους ο Γεώργιος Κηπιάδης, στη δεύτερη έκδοση του έργου του, που είχε πραγματοποιηθεί στην Αλεξάνδρεια, το ίδιο έτος με την πρώτη. Βλ. Γεώργιου Κηπιάδη, *Απομνημονεύματα των κατά το 1821 εν τη νήσω Κύπρω τραγικών σκηνών*, Αλεξάνδρεια 21888, σ. 15-16]. Η πρόσφατη μελέτη Κώδικα της Μονής του Σινά, στον οποίο περιλαμβάνονται σημειώματα για τους Σιναΐτες μοναχούς που απεβίωσαν μεταξύ των ετών 1775 έως 1856, διευκρίνισε ότι το 1821 εκτελέστηκαν στην Κύπρο οι Σιναΐτες μοναχοί Νεόφυτος και Θεόδουλος. Για περισσότερα στοιχεία βλ. Κωστή Κοκκινόφτα, «Μια λαϊκή παράδοση για τον Τούρκο αγά Χατζηταχίρ και τα γεγονότα του 1821 στην Κύπρο», *Επετηρίδα Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών* 25 (1999) 308-309. Επίσης βλ. Δημήτριου Τσάμη, *Το Μαρτυρολόγιο του Σινά*, Θεσσαλονίκη 1989, σ. 30.

12. Εκτός από τον Ηγούμενο Ιωσήφ, σύμφωνα με διασωθείσα μαρτυρία, τον Ιούλιο του 1821 εκτελέστηκαν από τους Τούρκους άλλοι τέσσερις Κυκκώτες μοναχοί: οι Σίλβεστρος, Χριστοφόρος, Αργυρός και Διονύσιος. Βλ. Κωστή Κοκκινόφτα, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στον κυπριακό τύπο, 1878-1899*, Λευκωσία 1999, σ. 72-78.

13. Λοΐζου Φιλίππου, *Τα Ελληνικά Γράμματα εν Κύπρω κατά την περίοδον της Τουρκοκρατίας (1571-1878)*, τ. Α', Λευκωσία 1930, σ. 165, 167, 170, 172, 202· Ιερώνυμου Περισιτιάνη, *Ιστορία των Ελληνικών Γραμμάτων. Από της Τουρκικής κατακτήσεως μέχρι της Αγγλικής κατοχής (1571-1878)*, Λευκωσία 1930, σ. 52, 57, 60, 62-63, 101· Λ. Φιλίππου, *Η Εκκλησία Κύπρου επί Τουρκοκρατίας*, ό.π., σ. 245.

πιθανότατα, και για τις υπόλοιπες σχολικές χρονιές, για τις οποίες απουσιάζουν συγκεκριμένα στοιχεία. Αργότερα, στα πρώτα χρόνια της Αγγλοκρατίας, οι δύο Μονές όρισαν σταθερή ετήσια συνδρομή για τα σχολεία της Λευκωσίας, που ήταν για μεν τη Μονή του Κύκκου 70 λίρες, για δε τη Μονή του Σινά 12¹⁴.

Οι Σιναΐτες μοναχοί, οι οποίοι υπηρετούσαν στην Κύπρο, δεν παρέλειπαν επίσης να στηρίζουν τη σχολική εκπαίδευση στο χωριό Βασίλεια, όπου η Μονή διατηρούσε το μετόχιο της Αγίας Παρασκευής. Ο εκάστοτε αντιπρόσωπος της Μονής στο μετόχιο αυτό έθετε κάτω από την προστασία του το σχολείο της κοινότητας, το οποίο ενίσχυε οικονομικά¹⁵. Λίγα χρόνια πριν από την τουρκική εισβολή, το 1969, οι τοπικές αρχές της Βασίλειας, σε ένδειξη ευγνωμοσύνης για την προσφορά της Μονής του Σινά στην εκπαίδευση του χωριού, εντοίχισαν στο δημοτικό σχολείο σχετική αναμνηστική πλάκα. Τα αποκαλυπτήριά της έγιναν τον Νοέμβριο του ίδιου χρόνου από τον τότε Αρχιεπίσκοπο Σινά (1963-1973) Γρηγόριο, κατά την επίσκεψή του στο νησί¹⁶. Στον ίδιο τομέα η Μονή Κύκκου υπήρξε από τους κατεξοχήν οικονομικούς χορηγούς της μορφωτικής προσπάθειας του κυπριακού λαού, με τη λειτουργία ελληνικού σχολείου στην κεντρική Μονή από τα μέσα του 18ου αιώνα, με σημαντικές οικονομικές χορηγίες στα εκπαιδευτήρια του τόπου, καθόλη τη διάρκεια του

---

14. Θεόδωρου Παπαδόπουλλου, *Κώδιξ σχολείων Λευκωσίας*, Λευκωσία 1991, σ. 442.

15. Για τη σχέση του μετοχίου της Μονής του Σινά με τη Βασίλεια αναφέρει χαρακτηριστικά αρθρογράφος εφημερίδας των αρχών του 20ού αιώνα τα ακόλουθα: «Ἡ Μονή Σινᾶ συντηρεῖ σχεδόν ὅλον τόν ἐργατικόν κόσμον τῆς Βασίλειας, ἑκατοντάδας λιρῶν ἐξοδεύουσα διά τούς ἐκάστοτε ἐν τοῖς κτήμασι τῆς Μονῆς ἐργαζομένους, οὐ μὴν ἀλλά καί ὑπό ἔποψιν θρησκευτικὴν ἀγαθούς καρπούς φέρει. Πλὴν τούτου, ὁ ἐκάστοτε τῆς Μονῆς Ἀρχιμανδρίτης παρέχει ἐκ τοῦ ἰδίου θυλακίου συνδρομὴν εἰς τό σχολεῖον τοῦ χωρίου, ὁ δέ νῦν τοιοῦτος προσήνεγκεν καί ἐτέραν προαιρετικὴν δωρεάν ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τῆς Σχολῆς δι' ὃ δημοσίως ἀρμόζει αὐτῷ ἔπαινος. Ὁ λαός τῆς Βασίλειας περιβάλλει τήν Μονήν μέ πολλήν ἀγάπην καί εὐλάβειαν καί πολύ δικαίως». Βλ. *Φωνή της Κύπρου*, 28/11.12.1915.

16. «Ο Αρχιεπίσκοπος Σιναίου εις Κύπρον», *Απόστολος Βαρνάβας* 30 (1969) 295-296.

19ου και 20ού αιώνα, και με την ανέγερση των Γυμνασίων Αρρένων και Θηλέων Κύκκου στη Λευκωσία, το 1961 και 1964, αντιστοίχως¹⁷.

Τηρουμένων των αναλογιών, παρόμοια υπήρξε η συμβολή των Μονών Κύκκου και Σινά στον τομέα των εθνικών εράνων και της οικονομικής ενίσχυσης του ελληνικού κράτους. Για παράδειγμα, λίγες ημέρες μετά την έναρξη των Βαλκανικών πολέμων, το Διοικητικό Συμβούλιο της Μονής Κύκκου προσέφερε το ποσό των τριακοσίων λιρών, ενώ Κυκκώτες μοναχοί προσέφεραν άλλες εκατόν είκοσι λίρες¹⁸. Ο δε Σιναΐτης προϊστάμενος του μετοχίου της Αγίας Παρασκευής, Αρχιμανδρίτης Προκόπιος, εισέφερε σε δύο δόσεις το ποσό των είκοσι λιρών¹⁹, αποδεικνύοντας με τον τρόπο αυτό τα κοινά ιδανικά, που συνέδεαν τους μοναχούς των δύο Μονών.

Πληροφορίες για τις σχέσεις των Μονών Κύκκου και Σινά, κατά τα πρώτα χρόνια της Αγγλοκρατίας, αντλούμε από έγγραφα του Κρατικού Αρχείου Κύπρου, τα οποία εκδόθηκαν πρόσφατα από το Κέντρο Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου. Την περίοδο αυτή δημιουργήθηκε οξύτατο πρόβλημα, ως προς την κυριότητα των εκκλησιαστικών κτημάτων για τα οποία δεν υπήρχαν πιστοποιητικά ιδιοκτησίας. Η αγγλική αποικιοκρατική κυβέρνηση αμφισβήτησε το ιδιοκτησιακό τους καθεστώς, κάτι που δεν είχε συμβεί επί Τουρκοκρατίας. Ανάμεσα στους άμεσα επηρεαζόμενους ήταν και οι Μονές Κύκκου και Σινά, που αδυνατούσαν να αξιοποιήσουν μέρος της κτηματικής τους περιουσίας. Τότε εστάλη προς το Νομοθετικό Συμβούλιο επιστολή διαμαρτυρίας, με ημερομηνία 27 Ιανουαρίου 1885, την οποία υπέγραψαν εκκλησιαστικοί ηγέτες του νησιού, εκπρόσωποι Μονών, καθώς και ο Ηγούμενος Κύκκου Σωφρόνιος και ο Πρωτοσύγκελλος του Σινά Μελέτιος²⁰. Παρόμοια επιστολή,

---

17. Για την εκπαιδευτική δράση της Μονής Κύκκου βλ. Σταύρου Φωτίου, *Η συμβολή της Ιεράς Μονής Κύκκου στην Κυπριακή Εκπαίδευση. Από την ίδρυσή της μέχρι το 1960*, Λευκωσία 1996.

18. Πέτρου Παπαπολυβίου, *Η Κύπρος και οι Βαλκανικοί Πόλεμοι. Συμβολή στην Ιστορία του Κυπριακού Εθελοντισμού*, Λευκωσία 1997, σ. 388.

19. Π. Παπαπολυβίου, *Η Κύπρος και οι Βαλκανικοί Πόλεμοι. Συμβολή στην Ιστορία του Κυπριακού Εθελοντισμού*, ό.π., σ. 422.

20. Νίκου Χριστοδούλου, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στα Αγγλικά Αρχεία (1878-1931)*, τ. Α', Λευκωσία 2000, σ. 83-84, 265-266.

ημερομηνίας 29/10 Απριλίου 1886, την οποία υπογράφουν και πάλι, ανάμεσα σε άλλους, ο Ηγούμενος Σωφρόνιος και ο Πρωτοσύγκελλος Μελέτιος, εστάλη και προς τον Μέγα Αρμοστή Χένρυ Βούλβερ²¹. Στη συνέχεια καταβλήθηκαν πολλές προσπάθειες για τη νομοθετική ρύθμιση του προβλήματος, που όμως δεν ευωδόθηκαν, με αποτέλεσμα το ζήτημα της κυριότητας των εκκλησιαστικών κτημάτων να εξακολουθήσει να εκκρεμεί για πολλά χρόνια, με τους Άγγλους να εποφθαλμιούν τον έλεγχο της διαχείρισης της εκκλησιαστικής περιουσίας²².

Μια άλλη πτυχή των σχέσεων Σινά και Κύκκου είναι αυτή της μεταξύ τους συνεργασίας για τις υποθέσεις που αφορούσαν τα μετόχιά τους, τα οποία βρισκονταν μακριά από τις κεντρικές Μονές. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι αυτό της Γεωργίας, όπου, στα τέλη του 19ου αιώνα, η Αρχιεπισκοπή του Σινά, η Μονή Κύκκου, το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων και οι Μονές Ιβήρων, Φιλοθέου και Αγίου Παντελεήμονος του Αγίου Όρους διατηρούσαν μετόχια²³. Η πρόσφατη έκδοση εγγράφων του Αρχείου της Μονής Κύκκου, που αναφέρονται στο μετόχιο της Γεωργίας, υπήρξε αποκαλυπτική της συνεργασίας αυτής, που επέτρεπε στους μοναχούς τους να αντιμετωπίζουν από κοινού τις πολλές δυσκολίες, οι οποίες προέκυπταν από τη διαχείρισή τους.

Για παράδειγμα, από αντίγραφο επιστολής, ημερομηνίας 15 Απριλίου 1885, που εστάλη από τη Μονή Κύκκου προς τον πρεσβευτή της Ρωσίας στην Κωνσταντινούπολη,

---

21. Ν. Χριστοδούλου, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στα Αγγλικά Αρχεία (1878-1931)*, τ. Α', ό.π., σ. 283-289.

22. Για τα προβλήματα, που προέκυψαν στα πρώτα χρόνια της Αγγλοκρατίας, ως προς την εκκλησιαστική περιουσία και τα κτήματα, που στερούνταν τίτλο ιδιοκτησίας, βλ. Νίκου Χριστοδούλου, «Προσπάθειες διακανονισμού του καθεστώτος της Εκκλησίας την περίοδο της Αγγλοκρατίας», στον τόμο: Κέντρου Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου (έκδ.), *Αντιπελάργησις. Τόμος τιμητικός προς τον Αρχιεπίσκοπον Κύπρου κ.κ. Χρυσόστομον επί τη εικοσιπενταετηρίδι της αρχιερατικής αυτού διακονίας*, Λευκωσία 1993, σ. 595-596.

23. Αρχιμ. Αθανάσιου Κυκκώτη, *Ανέκδοτα έγγραφα του εν Γεωργία Μετοχίου της Ιεράς Μονής Κύκκου*, Λευκωσία 1998, σ. 9.

μέσω του εκεί αντιπροσώπου της Μονής του Σινά Αρχιμανδρίτη Κορνηλίου²⁴, πληροφορούμαστε για τον μεσολαβητικό ρόλο του τελευταίου, ώστε να δοθεί άδεια εισόδου στη Γεωργία στον Κυκκώτη Αρχιμανδρίτη Νίκανδρο. Πράγματι, μετά την εξασφάλιση της σχετικής άδειας, ο Νίκανδρος μετέβη στη Γεωργία, τον Νοέμβριο του 1889, όπου ανέλαβε τη διαχείριση του μετοχίου της Μονής, μέχρι τον Οκτώβριο του 1895, οπότε επέστρεψε στην Κύπρο²⁵. Τέσσερις από τις επιστολές του, που σώζονται στο Αρχείο της Μονής Κύκκου, αναφέρονται στα κοινά προβλήματα των μετοχίων των Μονών Κύκκου και Σινά, που είχαν δημιουργηθεί μετά τις αποφάσεις της Ρωσικής Κυβέρνησης για κατάσχεση των ελληνικών μοναστηριακών κτημάτων το 1873, και ακολούθως την επιστροφή τους στις κυρίαρχες Μονές το 1882²⁶. Οι επιστολές αυτές φέρουν ημερομηνίες 29 Μαΐου 1889, 30 Νοεμβρίου 1890, 22 Μαΐου 1891 και 23 Νοεμβρίου 1892, και απευθύνονται η μεν πρώτη προς το Διοικητικό Συμβούλιο της Μονής, οι δε άλλες τρεις προς τον Ηγούμενο Κύκκου Γεράσιμο. Είναι δε ενδεικτικές των κοινών προβλημάτων, που αντιμετώπιζαν οι δύο Μονές στη Γεωργία και της συνεργασίας, την οποία είχαν αναπτύξει, ώστε να μπορέσουν να τα επιλύσουν.

Από την ίδια έκδοση εγγράφων πληροφορούμαστε ότι ο Κυκκώτης Αρχιμανδρίτης Αθανάσιος, ο οποίος υπηρέτησε στο μετόχιο της Μονής Κύκκου στη Γεωργία, από τα τέλη του 1882 μέχρι τον αιφνίδιο θάνατό του, στις 6 Ιανουαρίου 1884, διατηρούσε δεσμούς με τη Μονή του Σινά, αφού ανάμεσα στα κατάλοιπά του είχε βρεθεί ένα χρεόγραφο της, αξίας διακοσίων λιρών. Τότε, μετά τον θάνατο του Αθανασίου, είχε αναλάβει Επίτροπος της Μονής Κύκκου μέχρι τη μετάβαση στη Γεωργία του αντικαταστάτη του, Αρχιμανδρίτη Μελετίου, ο προϊστάμενος του εκεί μετοχίου του Παναγίου Τάφου, Αρχιμανδρίτης

---

24. Αθ. Κυκκώτη, *Ανέκδοτα έγγραφα του εν Γεωργία Μετοχίου της Ιεράς Μονής Κύκκου*, ό.π., σ. 219.

25. Για τον Νίκανδρο και την περίοδο που υπηρέτησε στο μετόχιο της Γεωργίας βλ. Κ. Κοκκινόφτα, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στον κυπριακό τύπο, 1878-1899*, ό.π., σ. 67-68.

26. Για το περιεχόμενο των επιστολών αυτών και τις αναφορές του Νίκανδρου στη Μονή του Σινά βλ. Αθ. Κυκκώτη, *Ανέκδοτα έγγραφα του εν Γεωργία Μετοχίου της Ιεράς Μονής Κύκκου*, ό.π., σ. 245, 260, 288, 328.

Δαμιανός²⁷. Ο τελευταίος με επιστολή του, ημερομηνίας 23 Ιανουαρίου 1884, ενημέρωσε τον Ηγούμενο Κύκκου για το χρεόγραφο αυτό, καθώς και για τις εκκρεμότητες, που είχαν προκύψει στο μετόχιο, μετά τον θάνατο του Αθανασίου²⁸.

Τα έγγραφα του Αρχείου της Μονής Κύκκου, που αφορούν το μετόχιο της Γεωργίας, περιέχουν επίσης πολλές πληροφορίες για τις δυσκολίες που αντιμετώπιζαν οι Μονές Κύκκου και Σινά με τις αρχές της Ρωσίας, ως προς την αξιοποίηση της μοναστηριακής τους περιουσίας. Για παράδειγμα, από επιστολή που έστειλε ο εκεί αντιπρόσωπος της Μονής Κύκκου, Αρχιμανδρίτης Μελέτιος, προς τον Ηγούμενο Σωφρόνιο, με ημερομηνία 29 Οκτωβρίου 1887, πληροφορούμαστε ότι τα χρήματα, που προέρχονταν από τα κτήματα των ελληνικών μετοχίων στη Γεωργία, ήταν κατατεθειμένα σε Τράπεζα στην Τυφλίδα και δεσμευμένα από τη Ρωσική Κυβέρνηση. Κατά συνέπεια, για να μπορέσουν οι δικαιούχοι να τα λάβουν, έπρεπε να υπάρξει μεταξύ τους συνεννόηση, ώστε να προβούν στις κατάλληλες ενέργειες στο Υπουργείο Εξωτερικών της Ρωσίας για να αποδεσμεύσει τις καταθέσεις τους. Ο Αρχιμανδρίτης Μελέτιος εισηγείτο να υπάρξει κοινή αντίδραση της Μονής Κύκκου, του Παναγίου Τάφου και της Μονής του Σινά για επίλυση του σχετικού προβλήματος, που παρεμπόδιζε την ομαλή λειτουργία των μετοχίων και τα οδηγούσε σε κατάρρευση²⁹.

Σχέσεις μεταξύ των Μονών Κύκκου και Σινά παρουσιάζονται και μέσω των μοναχών τους. Η παλαιότερη γνωστή μαρτυρία χρονολογείται το 1575, οπότε κυπριακή εκκλησιαστική αντιπροσωπεία με επικεφαλής τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου Τιμόθεο (1572-1587/8), πρώην Πρωτοσύγκελλο της Μονής Κύκκου, συμμετείχε σε Σύνοδο στην

---

27. Αθ. Κυκκώτη, *Ανέκδοτα έγγραφα του εν Γεωργία Μετοχίου της Ιεράς Μονής Κύκκου*, ό.π., σ. 16-17.

28. Αθ. Κυκκώτη, *Ανέκδοτα έγγραφα του εν Γεωργία Μετοχίου της Ιεράς Μονής Κύκκου*, ό.π., σ. 123. Για το ίδιο χρεόγραφο, ο Δαμιανός αναφέρεται και σε άλλη επιστολή του προς τον Σωφρόνιο, ημερομηνίας 9 Φεβρουαρίου 1885. Βλ. *Ο.π.*, σ. 145.

29. Αθ. Κυκκώτη, *Ανέκδοτα έγγραφα του εν Γεωργία Μετοχίου της Ιεράς Μονής Κύκκου*, ό.π., σ. 198.

Κωνσταντινούπολη, η οποία επανίδρυσε την Αρχιεπισκοπή Σινά³⁰. Η τελευταία είχε καταργηθεί το 1547, από Σύνοδο Ορθοδόξων Πατριαρχών, που συνεκλήθη για να εξετάσει το κανονικό των ενεργειών του Κύπριου Αρχιεπισκόπου Σινά (1545-1547) Μακαρίου, ο οποίος επεδίωκε να της προσδώσει μεγαλύτερη διοικητική και οικονομική ανεξαρτησία, έναντι των Πρεσβυγενών Πατριαρχείων. Ο Μακάριος διεκδικούσε επίσης αυτονομία της Μονής του από το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων, το οποίο αξίωνε τον πνευματικό και διοικητικό έλεγχο του Σινά. Αρχικά, το Οικουμενικό Πατριαρχείο αποφάσισε την κατάργηση της Αρχιεπισκοπής Σινά, την απαλλαγή της από κάθε φορολογική υποχρέωση και την εσωτερική αυτονομία της υπό την εποπτεία του Πατριάρχη Αλεξανδρείας. Η απόφαση αυτή, όμως, δεν βρήκε σύμφωνο τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο και τη σιναϊτική αδελφότητα, που

---

30. Βλ. Καλλίνικου Δελικάνη, *Τα εν τοις κώδιξι του Πατριαρχικού Αρχαιοφυλακίου σωζόμενα επίσημα έγγραφα τα αφορώντα εις τας σχέσεις του Οικουμενικού Πατριαρχείου προς τας Εκκλησίας Αλεξανδρείας, Αντιοχείας, Ιεροσολύμων και Κύπρου (1574-1863)*, Κωνσταντινούπολη 1904, σ. 332-338, όπου δημοσιεύεται το σχετικό συνοδικό Τα Έγγραφα επανίδρυσης της Αρχιεπισκοπής του Σινά. Για το ίδιο θέμα βλ. Κωνσταντίνου Άμαντου, *Σύντομος ιστορία της Ιεράς Μονής του Σινά*, Θεσσαλονίκη 1953, σ. 104-108. Για τον Κύπριο Αρχιεπίσκοπο Τιμόθεο και τη συμμετοχή του στη Σύνοδο του 1575 βλ. Ανδρέα Μιτσίδη, «Ο πρώτος κατά την Τουρκοκρατία κανονικός Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Τιμόθεος ο Κυκκώτης (1572-1587/8)», *Επετηρίδα Κέντρου Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου* 1 (1990) 25-30, όπου και βιβλιογραφία.

αντέδρασαν δυναμικά, αρνούμενοι να την αποδεκτούν. Τελικά, η Σύνοδος του 1547 κατάργησε την Αρχιεπισκοπή Σινά, καθαιρέσε τον Μακάριο και τον εξόρισε από τη Μονή³¹.

Μια άλλη περίπτωση σύνδεσης των δύο Μονών μέσω μοναχών τους είναι κατά την περίοδο που Αρχιεπίσκοπος Σινά ήταν ο Κωνστάντιος (1804-1859), ο οποίος διέμενε, από το 1805 μέχρι το 1811, ίσως και τα αμέσως επόμενα μερικά χρόνια, στο μετόχιο της Αγίας Παρασκευής στη Βασίλεια³². Κατά το χρονικό διάστημα της παραμονής του στο νησί, ο Κωνστάντιος έγραψε το έργο «Κυπριάς Επίτομος και Χαρίεσσα», το οποίο περιλήφθηκε, το 1819, στην τέταρτη έκδοση της «Περιγραφής της Μονής Κύκκου» του Εφραίμ του Αθηναίου³³. Όπως χαρακτηριστικά σημειώθηκε στο εξώφυλλο, η έκδοση της «Κυπριάδος» πραγματοποιήθηκε με έξοδα της Μονής Κύκκου, ώστε να διανέμεται δωρεάν, μαζί με την

---

31. Αθανάσιου Παπαδόπουλου Κεραμέως, *Ανάλεκτα Ιεροσολυμιτικής Σταχυολογίας*, τ. Β΄, Πετρούπολη 1894, σ. 265-269, 494-495· Κωνσταντίνου Αμαντου, *Σιναιτικά Μνημεία Ανέκδοτα*, Αθήναι 1928, σ. 9· Κωνσταντίνου Παπαμιχαλόπουλου (επιμ. Γρηγορίου Παπαμιχαήλ), *Η Μονή του Όρους Σινά*, Αθήνα 1932, σ. 420-422· Κ. Αμαντου, *Σύντομος ιστορία της Ιεράς Μονής του Σινά*, ό.π., σ. 47-48· Λοΐζου Φιλίππου, *Η Εκκλησία Κύπρου επί Τουρκοκρατίας*, Λευκωσία 1975, σ. 39· Χρυσόστομου Παπαδόπουλου, *Ιστορία της Εκκλησίας της Αλεξανδρείας (62-1934)*, Αθήνα 21985, σ.607-609. Για τα σχετικά με τον βίο του Μακαρίου βλ. Κωστή Κοκκινόφτα, «Οι Κύπριοι μοναχοί του Σινά Αρχιεπίσκοπος Μακάριος (1545-1547) και Αρχιμανδρίτης Ανδρόνικος Βρυωνίδης (1885-1951)», *Απόστολος Βαρνάβας* 58 (1997) 113-116.

32. Ο Κωνστάντιος καθόλο το μακρό χρονικό διάστημα των πενήντα πέντε χρόνων που διετέλεσε Αρχιεπίσκοπος Σινά διοίκησε τη Μονή του εγκατεστημένος μακριά από αυτή. Για την περίοδο παραμονής του στην Κύπρο βλ. Κλήμη Καρναπά, «Η εν Κύπρω διαμονή του αοιδίμου Αρχιεπισκόπου Σινά Κωνσταντίου», *Σάλπιγξ*, 22.3.1907, 29.3.1907, 5.4.1907, 12.4.1907, 19.4.1907, 27.4.1907, 2.5.1907, 10.5.1907. Είναι αξιοσημείωτο ότι την περίοδο 1830-1834 ο Κωνστάντιος, εκτός από Αρχιεπίσκοπος Σινά, διετέλεσε επίσης Οικουμενικός Πατριάρχης. Βλ. Μανουήλ Γεδεών, *Πατριαρχικοί Πίνακες*, Αθήνα 21996, σ. 608-611.

33. Εφραίμ Αθηναίου, *Περιγραφή της Ιεράς Βασιλικής και Σταυροπηγιακής Μονής της Υπεραγίας Θεοτόκου του Κύκκου*, Ενετία 41819, σ. 127-154.

«Περιγραφή»³⁴. Η «Κυπριάς» περιέχει σύντομες αναφορές στην ιστορία της Κύπρου, βιογραφικά σημειώματα για Κυπρίους των χριστιανικών χρόνων, καθώς και πολλές πληροφορίες για το κλίμα που επικρατούσε στο νησί, τα προϊόντα που παράγονταν, τον ορυκτό πλούτο του τόπου και πολλά άλλα³⁵. Δεν έχουμε υπόψη μας άλλα στοιχεία για τις σχέσεις του Κωνσταντίου με τη Μονή Κύκκου, το γεγονός, όμως, ότι επέτρεψε τη συμπερίληψη συγγραφικού του έργου στην έκδοση για την ιστορία της Μονής φωνερώνει τις αγαθές σχέσεις που διατηρούσε με τους Κυκκώτες μοναχούς, και ειδικότερα με τον τότε Ηγούμενο Μελέτιο Γ' (1811-1819).

Στη μακράιωνη ιστορία των δύο Μονών παρατηρήθηκαν και περιπτώσεις που μοναχοί τους συνδέθηκαν με στενούς δεσμούς φιλίας. Μια τέτοια περίπτωση αφορά τον Ηγούμενο Κύκκου (1890-1911) Γεράσιμο και τον Αρχιεπίσκοπο Σινά (1904-1926) Πορφύριο Β', οι οποίοι υπήρξαν απόφοιτοι της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης: ο μεν Πορφύριος του έτους 1882, ο δε Γεράσιμος του έτους 1887³⁶. Έτσι, όταν ο Πορφύριος επισκέφθηκε την Κύπρο για να επιθεωρήσει τα μετόχια του Σινά, τον Ιούνιο του 1911, φιλοξενήθηκε αρχικά στο μετόχιο Άγιος Προκόπιος³⁷. Στη συνέχεια, Πορφύριος και Γεράσιμος μετέβηκαν στο

---

34. «(Προσετέθη) ἐν τῷ τέλει ἡ χαρίεσσα καὶ ἐπίτομος Κυπριάς, ἡ συνταχθεῖσα παρὰ τοῦ Σοφωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἁγίου Σιναίου Κυρίου Κωνσταντίου, Δι' ἰδίων ἀναλωμάτων τῆς Μονῆς, ἵνα διανέμηται δωρεάν...». Βλ. Εφραίμ Αθηναίου, *Περιγραφή της Ιεράς Βασιλικῆς και Σταυροπηγιακῆς Μονῆς της Υπεραγίας Θεοτόκου του Κύκκου*, ὁ.π., σελίδα τίτλου.

35. Ο Κόπαμ υπέθεσε ότι ο Κωνσταντίος έγραψε την «Κυπριάδα» το 1766, επειδή αναφέρεται και σε γεγονότα του έτους εκείνου. Βλ. Claude Delaval Cobham, *Excerpta Cypria*, Cambridge 1908, σ. 308. Επίσης βλ. Άντρου Παυλίδη, *Η Κύπρος ανά τους αιώνες μέσα από τα κείμενα ξένων επισκεπτών της*, τ. Β', Λευκωσία 1994, σ. 921-944, όπου αναδημοσιεύεται ολόκληρο το κείμενο της «Κυπριάδος». Το αβάσιμο της άποψης του Κόπαμ κατέδειξε ο Ιωάννης Συκουτρής, «Ανέκδοτον Τα Έγγραφαν του Αρχιεπισκόπου Σιναίου Κωνσταντίου», *Κυπριακά Χρονικά* 1 (1923) 228.

36. Βασίλειου Σταυρίδη, *Η Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης*, Θεσσαλονίκη 1988, σ. 263, 265.

37. Βλ. *Φωνή της Κύπρου*, 21/3.6.1911· *Ελευθερία*, 21/3.6.1911· *Εμπρός*, 25.5.1911· *Πατρίς*, 26/8.6.1911.

μετόχιο της Αγίας Παρασκευής στη Βασίλεια και ακολούθως επισκέφθηκαν τις εκκλησιαστικές και πολιτικές αρχές του νησιού και ορισμένα από τα μετόχια, που διατηρούσε το Σινά στην Κύπρο³⁸, όπως και τη Μονή Κύκκου³⁹.

Είναι αξιοσημείωτο ότι ο Γεράσιμος υποδέχθηκε στην Κύπρο και τον προηγούμενο Αρχιεπίσκοπο Σινά (1885-1904) Πορφύριο Α΄, όταν ο τελευταίος επισκέφθηκε το νησί, τον Ιούνιο του 1896⁴⁰. Ο Ηγούμενος Κύκκου εκδήλωνε, με τον τρόπο αυτό, τα αισθήματα ευγνωμοσύνης, που έτρεφε προς τη Μονή του Σινά, αφού, όπως διηγείτο, η μετάβασή του για σπουδές στη Χάλκη πραγματοποιήθηκε μετά που ο Αρχιεπίσκοπος Σινά (1867-1884) Καλλίστρατος και ο εκπρόσωπος της Μονής στην Κωνσταντινούπολη και μετέπειτα Αρχιεπίσκοπος Σινά Πορφύριος Α΄, τον είχαν θέσει υπό την προστασία τους⁴¹.

Με τις δύο Μονές συνδέθηκαν και Κύπριοι μοναχοί, όπως ο Αρχιμανδρίτης Κλεόπας Κουρουζίδης (1901-1997) από το Πολέμι της Πάφου, ο οποίος, το 1913, κατέφυγε στη Μονή Κύκκου, όπου υπηρέτησε ως δόκιμος για έξι συνεχή χρόνια και διδάχθηκε τα μαθήματα των τριών πρώτων γυμνασιακών τάξεων⁴². Στη συνέχεια, το 1919, εντάχθηκε στους μοναχούς της Μονής του Σινά και προσελήφθη στην υπηρεσία του Αρχιεπισκόπου Πορφυρίου Β΄.

---

38. Βλ. *Φωνή της Κύπρου*, 4/17.6.1911· *Σάλπιγξ*, 9.6.1911.

39. Βλ. *Φωνή της Κύπρου*, 25/8.7.1911.

40. Βλ. *Ένωσις*, 10/22.6.1896. Επίσης βλ. Κ. Κοκκινόφτα, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στον κυπριακό τύπο, 1878-1899*, ό.π., σ. 92.

41. Για την ευγνωμοσύνη, που έτρεφε ο Γεράσιμος προς τον Αρχιεπίσκοπο Σινά Πορφύριο Α΄, γίνεται ειδική αναφορά στη νεκρολογία του πρώτου, η οποία δημοσιεύτηκε σε περιοδικό του 1911. Βλ. «Ο Ηγούμενος Κύκκου Γεράσιμος», *Ο Χριστιανός* 14 (1911) 222. Ο Κλεόβουλος Μυριανθόπουλος αναφέρει ότι η εισαγωγή του Γερασίμου στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης έγινε «τῆ συστάσει τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σινᾶ Πορφυρίου». Βλ. Κλεόβουλου Μυριανθόπουλου, *Η συμβολή της Μαραθάσης εις την Εκκλησίαν*, Λεμεσός 1939, σ. 94. Ο Πορφύριος, όπως έχει αναφερθεί, ήταν τότε αντιπρόσωπος του Σινά στην Κωνσταντινούπολη.

42. Για τη ζωή του οικονόμου Κλεόπα Κουρουζίδη βλ. Ιωάννη Τσικνόπουλλου, *Ο Απόστολος Ανδρέας*, Λευκωσία 1967, σ. 34· Στυλιανού Ζαρβού, *Κτυπούν οι βουβές καμπάνες*, Λευκωσία 1990, σ. 8-9.

Ακολούθως, ο Κλεόπας υπηρέτησε σε διάφορα διακονήματα της Μονής, όπως από το 1928⁴³ έως το 1932⁴⁴ στο μετόχιο της Αγίας Παρασκευής στη Βασιλεία και από το 1937 έως το 1946 στο μετόχιο της Ελεούσας στο Ριζοκάρπασο. Στη συνέχεια απεχώρησε για λόγους υγείας από τη Μονή του Σινά και εγκαταστάθηκε στην Κύπρο, όπου αργότερα υπηρέτησε από το 1956 ως εφημέριος και από το 1962 ως οικονόμος στη Μονή του Αποστόλου Ανδρέα.

Μετά την κατάληψη μέρους της Κύπρου από τα τουρκικά στρατεύματα εισβολής του 1974, ο Κλεόπας εκδιώχθηκε από τους Τούρκους κατακτητές και κατέφυγε στις ελεύθερες περιοχές. Του επιτράπη να επισκεφθεί τη Μονή του Αποστόλου Ανδρέα μόλις το 1994, όταν στις 30 Νοεμβρίου, μέρα κατά την οποία γιορτάζεται η μνήμη του Πρωτόκλητου μαθητή του Χριστού, συνόδευσε τον Ηγούμενο Κύκκου Νικηφόρο, ο οποίος μετέβη στο ιστορικό μοναστήρι και τέλεσε τη Θεία λειτουργία⁴⁵. Παρόμοια επίσκεψη-προσκύνημα πραγματοποιήθηκε και στις 30 Νοεμβρίου 1995, οπότε οι Κλεόπας και Νικηφόρος μετέβηκαν μαζί με σαράντα εκτοπισθέντες προσκυνητές στην κατεχόμενη Καρπασία⁴⁶. Ο

---

43. «Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σινᾶ δι' ἐπιστολῆς του πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου τὸν πληροφορεῖ ὅτι διήρесе τὸ Μετόχιον τῆς Μονῆς ἐν Βασιλεία, ὡς ἐπιστάτης δὲ διωρίσθη ὁ ἐκ τῶν ἀδελφῶν τῆς Μονῆς Σινᾶ ἱερομόναχος κ. Κλεόπας, Κύπριος τὸ Γένος. Ὁ ἱερομόναχος κ. Κλεόπας, ἀφιχθεὶς εἰς Κύπρον καὶ ἐπισκεφθεὶς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον, ἐπέδωκε τὰ συστατήρια γράμματα, τυχῶν δὲ τῶν εὐλογιῶν τοῦ Μακαριωτάτου ἀνεχώρησε εἰς τὴν θέσιν του». Βλ. *Ελευθερία*, 11.7.1928.

44. «Ἡ ἱερά ἀδελφότης τοῦ Σινᾶ διώρισε νέον Οἰκονόμον τοῦ ἐν Βασιλεία σιναϊτικοῦ μετοχίου "Ἅγιος Γεώργιος" τὸν ἐκ τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σινᾶ Πανοσιολογιώτατον Πρωτοσύγκελλον Χριστοφόρον, ἐπ' ἀντικαταστάσει τοῦ ὑπ' αὐτῆς ἀνακληθέντος τέως Οἰκονόμου Ἱερομονάχου Κλεόπα. Ὁ νέος Οἰκονόμος προσῆλθεν εἰς τὴν Α.Μ. καὶ ἐπέδωκεν Αὐτῇ τὰ συστατήρια γράμματα, δι' ὧν ἐφωδίασεν αὐτὸν ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Σινᾶ Κύριος Πορφύριος καὶ ἡ ἱερά τῶν Πατέρων Σύναξις». Βλ. «Χρονικά», *Ἀπόστολος Βαρνάβας* 4 (1932) 117.

45. Βλ. τις εφημερίδες της εποχής, όπως π.χ. *Ο Αγών*, 1.12.1994. Επίσης βλ. Κωστή Κοκκινόφτα, *Κυκκώτικα Μελετήματα*, τ. Α', Λευκωσία 1997, σ. 215-216.

46. Βλ. *Ελευθεροτυπία*, 3.12.1995· *Αλήθεια*, 1.12.1995.

Κλεόπας απεβίωσε το 1997⁴⁷ και τάφηκε στη γενέτειρά του Πολέμι, αφού το κατοχικό καθεστώς δεν επέτρεψε τη μεταφορά και ταφή της σορού στον Απόστολο Ανδρέα⁴⁸.

Στις σχέσεις των δύο Μονών αναφέρεται και μία περίπτωση που Αρχιμανδρίτες τους βρέθηκαν αντίπαλοι κατά τη διεκδίκηση μητροπολιτικού θρόνου. Πρόκειται για τους Μακάριο Κυκκώτη και Ανδρόνικο Βρυωνίδη, οι οποίοι προβλήθηκαν, το 1948, για τον μητροπολιτικό θρόνο Κιτίου. Ο Σιναΐτης Αρχιμανδρίτης Ανδρόνικος Βρυωνίδης (1885-1951) ήταν κυπριακής καταγωγής και γεννήθηκε στο χωριό Στατός της επαρχίας Πάφου. Σε ηλικία δεκαπέντε χρόνων μετέβη στο Κάιρο, όπου εντάχθηκε στους μοναχούς της Μονής του Σινά. Στη συνέχεια φοίτησε στη Θεολογική Σχολή του Κιέβου, από το 1907 μέχρι το 1911, και αρκετά χρόνια αργότερα, μετά την επιστροφή του στην Αίγυπτο, υπηρέτησε ως καθηγητής στην Αμπέτειο Σχολή του Καΐρου, από το 1925 μέχρι τον θάνατό του. Ο Βρυωνίδης υπήρξε δραστήριο στέλεχος της κυπριακής παροικίας της Αιγύπτου, που τον υποστήριξε δύο φορές ως υποψήφιο μητροπολιτικού θρόνου στην Κύπρο: το 1930 για τον θρόνο της Πάφου, οπότε εξελέγη ο μετέπειτα Αρχιεπίσκοπος Λεόντιος (Ιούν. 1947 - Ιούλ. 1947), και το 1948 για τον θρόνο Κιτίου, οπότε εξελέγη ο μετέπειτα Αρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ' (1950-1977), μέλος τότε της αδελφότητας της Μονής Κύκκου. Είναι αξιοσημείωτο ότι στις εκλογές του 1948 ο Βρυωνίδης πλειοψήφησε του Μακαρίου στις εκλογές των λεγόμενων ειδικών αντιπροσώπων. Εξελέγη, όμως, ο τελευταίος, αφού υπερίσχυσε στην τελική εκλογή⁴⁹.

Η μελέτη του Κώδικα 53, που φυλάσσεται στο Αρχείο της Μονής Κύκκου, συνέτεινε ώστε να εντοπιστούν άλλα επτά έγγραφα, που αναφέρονται σε διάφορες πτυχές των σχέσεων των Μονών Κύκκου και Σινά⁵⁰. Πρόκειται για αντίγραφα επιστολών, που χρονολογούνται

---

47. Βλ. *Ο Φιλελεύθερος*, 9.7.1997· *Σημερινή*, 9.7.1997.

48. Βλ. *Ο Φιλελεύθερος*, 11.7.1997· *Αλήθεια*, 11.7.1997. Επίσης βλ. «Ο Οικονόμος της Μονής Αποστόλου Ανδρέα Κλεόπας Κουρουζίδης», *Απόστολος Βαρνάβας* 58 (1997) 340· Λεόντιου Λαμπριανίδη, «Επικήδειος λόγος στον Οικονόμο της Μονής Αποστόλου Ανδρέα Κλεόπα Κουρουζίδη», *Απόστολος Βαρνάβας* 58 (1997) 380-384.

49. Για τα σχετικά με τον βίο του Αρχιμ. Ανδρόνικου Βρυωνίδη βλ. Κ. Κοκκινόφτα, «Οι Κύπριοι μοναχοί του Σινά Αρχιεπίσκοπος Μακάριος (1545-1547) και Αρχιμανδρίτης Ανδρόνικος Βρυωνίδης (1885-1951)», *ό.π.*, 117-120.

50. Τα έγγραφα αυτά δημοσιεύονται στη συνέχεια της παρούσας εργασίας.

μεταξύ των ετών 1880 και 1884, επί Ηγουμένου Κύκκου (1862-1890) Σωφρονίου, και, είτε διαφωτίζουν γνωστές από άλλες πηγές σχέσεις των δύο Μονών, είτε αναφέρονται σε άγνωστα μέχρι σήμερα περιστατικά.

Η πρώτη από αυτές φέρει ημερομηνία 23 Ιουνίου 1880 και πρόκειται για απαντητική επιστολή του Ηγουμένου Σωφρονίου προς τον αντιπρόσωπο της Μονής του Σινά στην Κωνσταντινούπολη, Αρχιμανδρίτη Πορφύριο, τον μετέπειτα Αρχιεπίσκοπο Σινά Πορφύριο Α' ⁵¹. Με αυτήν ο Ηγούμενος Κύκκου ενημερώνει τον Πορφύριο, ότι δεν είχε γίνει ενώπιόν του καμία συμφωνία μεταξύ του γιατρού Χ. Ενωτιάδη και των Σιναϊτών αντιπροσώπων στην Κύπρο, Αρχιμανδρίτη Κορνηλίου και Πρωτοσυγκέλλου Μελετίου, για το μετόχιο της Μονής του Σινά στον Ψευδά. Όπως αναφέρει στην επιστολή του, είχε πληροφορηθεί από τους δύο Σιναΐτες μοναχούς, ότι ο Ενωτιάδης τους είχε προτείνει να αναλάβει να αφαιρέσει το μετόχιο του Ψευδά από την κρατική γη, στην οποία το είχαν συμπεριλάβει οι Άγγλοι αποικιοκράτες, και να μεριμνήσει να εκδοθεί από την Πύλη πιστοποιητικό ιδιοκτησίας, προς όφελος της Μονής του Σινά. Αν και η επιστολή, ως απαντητική άλλης, δεν είναι απολύτως διευκρινιστική για το θέμα, στο οποίο αναφέρεται, είναι φανερό ότι πρόκειται για μία από τις πολλές περιπτώσεις εκκλησιαστικών κτημάτων, που οι νέοι κυβερνώντες, στα πρώτα χρόνια της Αγγλοκρατίας, είχαν αμφισβητήσει το ιδιοκτησιακό τους καθεστώς, επειδή δεν είχαν σχετικά πιστοποιητικά ⁵². Φαίνεται ότι ο Ενωτιάδης πρότεινε τότε στους αντιπροσώπους του Σινά στην Κύπρο να μεσολαβήσει για να διευθετήσει το ζήτημα που προέκυψε, έναντι προπληρωτέας αμοιβής. Στην επιστολή του προς τον Πορφύριο, ο Σωφρόνιος αναφέρει ότι οι Κορνήλιος και Μελέτιος ζήτησαν τη γνώμη του, κατά πόσο ήταν ορθό να προχωρήσουν σε μια τέτοια συμφωνία. Τους εισηγήθηκε δε να ενεργήσει πρώτα ο Ενωτιάδης και αναλόγως της εξέλιξης, που θα είχε η υπόθεσή τους, τότε μόνο να τον ανταμείψουν.

Για τα μετόχια του Σινά στην Κύπρο αναφέρεται άλλη απαντητική επιστολή του Ηγουμένου Κύκκου Σωφρονίου προς τον Αρχιεπίσκοπο Σινά Καλλίστρατο, ημερομηνίας 11 Νοεμβρίου 1880, που επίσης σώζεται στον Κώδικα 53. Με την επιστολή αυτή, ο Σωφρόνιος διαβεβαιώνει τον Καλλίστρατο, ότι θα παρέχει κάθε δυνατή βοήθεια προς τον ιερατικό

---

51. Αρχείο Ιεράς Μονής Κύκκου, *Κώδικας 53*, σ. 159-160. Βλ. *Τα Έγγραφα 1*.

52. Για το θέμα αυτό βλ. Ν. Χριστοδούλου, «Προσπάθειες διακανονισμού του καθεστώτος της Εκκλησίας την περίοδο της Αγγλοκρατίας», *ό.π.*, σ. 595-596.

προϊστάμενο του μετοχίου της Μονής του Σινά στη Βασίλεια, Πρωτοσύγκελλο Μελέτιο⁵³. Το περιεχόμενό της, όπως και της προαναφερθείσας, ημερομηνίας 23 Ιουνίου 1880, είναι ενδεικτικό της βοήθειας, την οποία παρείχε η Μονή Κύκκου στη Μονή του Σινά σε θέματα, που αφορούσαν τη διαχείριση των μετοχίων της τελευταίας στην Κύπρο.

Τρία άλλα αντίγραφα επιστολών, που περιλαμβάνονται στον Κώδικα 53 και αναφέρονται στις σχέσεις των Μονών Κύκκου και Σινά, σχετίζονται με το θέμα των σπουδών του ιερομόναχου και μετέπειτα Ηγουμένου της Μονής Κύκκου Γερασίμου. Η πρώτη είναι ευχαριστήρια επιστολή του Ηγουμένου Κύκκου Σωφρονίου προς τον Αρχιεπίσκοπο Σινά Καλλίστρατο, ημερομηνίας 23 Ιουνίου 1880, για την απόφαση της Μονής του Σινά να αναλάβει τη δαπάνη για τις σπουδές του Γερασίμου σε μία από τις Θεολογικές Σχολές της εποχής⁵⁴. Με την επιστολή αυτή, ο Σωφρόνιος πληροφορεί τον Καλλίστρατο, ότι ο Γεράσιμος⁵⁵ του είχε ζητήσει, τον Αύγουστο του 1879, να σταλεί από τη Μονή Κύκκου για ανώτερες σπουδές στο εξωτερικό. Όπως γράφει, τούτο ήταν αδύνατον να πραγματοποιηθεί στο εγγύς μέλλον, λόγω των δύσκολων οικονομικών συνθηκών της Μονής. Από τα γραφόμενα του Σωφρονίου πληροφορούμαστε ότι ο Γεράσιμος, ο οποίος ήταν ήδη τριάντα χρόνων και τα περιθώρια για την πραγματοποίηση της επιθυμίας του για σπουδές αρκετά περιορισμένα, αποτάθηκε στη συνέχεια στον Σιναΐτη Αρχιμανδρίτη Κορνήλιο και ζήτησε τη μεσολάβησή του για την κάλυψη των δαπανών των σπουδών του από την αδελφότητα της Μονής του Σινά. Πράγματι, ο Κορνήλιος ενημέρωσε σχετικά με επιστολή του τον Καλλίστρατο, που αποδέχθηκε το αίτημα του Κυκκώτη ιερομόναχου, ο οποίος αναχώρησε στη συνέχεια για σπουδές στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης.

Στον Κώδικα 53 περιλαμβάνεται επίσης αντίγραφο της Μοναστηριακής άδειας απουσίας του Γερασίμου από τη Μονή Κύκκου, ημερομηνίας 9 Ιουλίου 1880, για να μεταβεί για σπουδές εκτός Κύπρου⁵⁶. Από αυτήν πληροφορούμαστε μερικές άγνωστες πληροφορίες για τη ζωή του μετέπειτα Ηγουμένου της Μονής Κύκκου, όπως τις ημερομηνίες χειροτονίας

---

53. Αρχείο Ιεράς Μονής Κύκκου, *Κώδικας 53*, σ. 189-190. Βλ. *Τα Έγγραφα 5*.

54. Αρχείο Ιεράς Μονής Κύκκου, *Κώδικας 53*, σ. 154-56. Βλ. *Τα Έγγραφα 2*.

55. Για τον Γεράσιμο βλ. Κ. Κοκκινόφτα, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στον κυπριακό τύπο, 1878-1899*, ό.π., σ. 35-55, όπου και βιβλιογραφία.

56. Αρχείο Ιεράς Μονής Κύκκου, *Κώδικας 53*, σ.157. Βλ. *Τα Έγγραφα 3*.

του ως ιεροδιακόνου και ιερομονάχου, στις 25 Μαρτίου 1872 και 12 Σεπτεμβρίου 1874 αντιστοίχως, όπως και ότι υπηρέτησε για ένα χρόνο ως εφημέριος στη Μονή Κύκκου και πέντε χρόνια ως γραμματέας του Διοικητικού Συμβουλίου της. Όπως τονίζεται στο σχετικό Τα Έγγραφα, ο Γεράσιμος θα αναχωρούσε για σπουδές, κατόπιν της αρωγής της Μονής του Σινά, αλλά θα εξακολουθούσε να θεωρείται αναπόσπαστο μέλος της Μονής Κύκκου.

Για το ίδιο θέμα αναφέρεται αντίγραφο επιστολής-δήλωσης του Γερασίμου, ημερομηνίας 13 Ιουλίου 1880, που αναγράφεται στον Κώδικα, με την οποία δεσμευόταν, ότι μετά το τέλος των σπουδών του θα επέστρεφε στη Μονή Κύκκου και θα προσέφερε τις υπηρεσίες του σε αυτή⁵⁷. Το πρωτότυπο της επιστολής, σύμφωνα με όσα σημειώνονται, επικυρώθηκε από τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου (1865-1900) Σωφρόνιο και παραδόθηκε στον ομώνυμό του Ηγούμενο Κύκκου.

Όπως έχει αναφερθεί προηγουμένως, μέχρι σήμερα ήταν γνωστό ότι η μετάβαση του Γερασίμου για σπουδές στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης πραγματοποιήθηκε ύστερα που ο Ηγούμενος της Μονής του Σινά Καλλίστρατος και ο εκπρόσωπος του Σινά στην Κωνσταντινούπολη, και μετέπειτα Ηγούμενος της Μονής, Πορφύριος Α΄, τον είχαν θέσει υπό την προστασία τους⁵⁸. Με την επισήμανση των τριών ανωτέρω εγγράφων διευκρινίζονται τα γεγονότα που προηγήθηκαν, ώστε να καταστεί δυνατή η φοίτηση του Γερασίμου στη Χάλκη. Ωστόσο παραμένει θέμα ανοικτό για την έρευνα κατά πόσο η Μονή του Σινά κάλυψε τις δαπάνες για σπουδές του μετέπειτα Ηγουμένου Κύκκου, καθόλο το διάστημα της επταετούς φοίτησής του.

Τα δύο τελευταία έγγραφα του Κώδικα 53, που αναφέρονται στις σχέσεις των δύο Μονών, αφορούν το μετόχιο της Μονής Κύκκου στη Γεωργία και το ζήτημα της προστασίας της περιουσίας του, μετά τον θάνατο του προισταμένου του Αρχιμανδρίτη Αθανασίου. Πρόκειται για αντίγραφα επιστολών που έστειλε ο Ηγούμενος Κύκκου Σωφρόνιος στον αντιπρόσωπο της Μονής του Σινά στη Γεωργία, Αρχιμανδρίτη Νικάνδρο, με ημερομηνίες 20 Ιανουαρίου 1884⁵⁹ και 29 Ιουνίου 1884⁶⁰. Με την πρώτη ο Ηγούμενος Κύκκου ευχαριστεί

---

57. Αρχείο Ιεράς Μονής Κύκκου, *Κώδικας* 53, σ. 158-159. Βλ. *Τα Έγγραφα* 4.

58. Βλ. υποσημείωση 41.

59. Αρχείο Ιεράς Μονής Κύκκου, *Κώδικας* 53, σ. 346-347. Βλ. *Τα Έγγραφα* 6.

60. Αρχείο Ιεράς Μονής Κύκκου, *Κώδικας* 53, σ. 378-379. Βλ. *Τα Έγγραφα* 7.

τον Νίκανδρο για το τηλεγράφημά του, με το οποίο τον ενημέρωνε για τον θάνατο του Αθανασίου, καθώς και για το ενδιαφέρον του να προστατεύσει την εκεί περιουσία της Μονής. Τον πληροφορούσε ακόμη, ότι παρόμοιο τηλεγράφημα είχε λάβει και από τον αντιπρόσωπο του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων στη Γεωργία, Αρχιμανδρίτη Δαμιανό, τον οποίο η Μονή είχε ήδη ορίσει ως εκπρόσωπό της, και τον παρακαλούσε να παράσχει στον τελευταίο τη βοήθειά του.

Με τη δεύτερη επιστολή, ο Σωφρόνιος ευχαριστούσε και πάλι τον Σιναΐτη Αρχιμανδρίτη για τη μέριμνά του να προφυλάξει την κτημοσύνη της Μονής Κύκκου στη Γεωργία, όπως και για τη συμπαράστασή του στον αποβιώσαντα Αρχιμανδρίτη Αθανάσιο, κατά τη διάρκεια της σύντομης ασθένειάς του. Του σύστηνε δε τον αυτάδελφό του, Αρχιμανδρίτη Μελέτιο, ο οποίος είχε σταλεί ως νέος αντιπρόσωπος της Μονής Κύκκου στη Γεωργία, και τον παρακαλούσε να τον ενισχύει, μέχρι να εξοικιωθεί με τα έθιμα του τόπου και τη γλώσσα των κατοίκων. Είναι αξιοσημείωτο ότι κάποιες από τις πληροφορίες, που περιέχουν οι δύο επιστολές του Σωφρονίου προς τον Νίκανδρο, όπως η εκπροσώπηση της Μονής Κύκκου στη Γεωργία από τον Αρχιμανδρίτη του Παναγίου Τάφου Δαμιανό και η αποστολή ως νέου αντιπροσώπου της Μονής του Αρχιμανδρίτη Μελετίου, είναι γνωστές, όπως έχει αναφερθεί προηγουμένως, από εκδοθέντα έγγραφα του αρχείου της Μονής Κύκκου. Οι υπόλοιπες, όμως, που σχετίζονται με τον Σιναΐτη Αρχιμανδρίτη Νίκανδρο δεν ήταν γνωστές, όπως άγνωστο ήταν για την ιστορία της Κυκκώτικης προσωπογραφίας το γεγονός ότι Σωφρόνιος και Μελέτιος ήταν αυτάδελφοι⁶¹.

Οι σχέσεις των Μονών Κύκκου και Σινά δεν περιορίζονται μόνο στους τομείς που έχουν επισημανθεί από τις έως τώρα γνωστές πηγές ή από τις επτά επιστολές, που εντοπίστηκαν στον Κώδικα 53. Στο Αρχείο της Μονής Κύκκου φυλάσσονται άλλα σαράντα

---

61. Στους μέχρι τώρα δημοσιευθέντες προσωπογραφικούς πίνακες των μοναχών της Μονής Κύκκου το όνομα του Μελετίου απουσιάζει. Βλ. Νεοκλή Κυριαζή, *Ιστορία της Ιεράς Μονής Κύκκου*, Λάρνακα 1949, σ. 32-38· Ανδρέα Γιακόβλεβιτς, «Η προσωπογραφία της Ιεράς Μονής Κύκκου από τα πρώτα χρόνια της ιδρύσεώς της», *Επετηρίδα Κέντρου Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου* 1 (1990) 105-130. Αναφέρεται, όμως, στα εκδοθέντα έγγραφα του αρχείου της Μονής Κύκκου για το μετόχιο της Γεωργίας. Βλ. Αθ. Κυκκώτη, *Ανέκδοτα έγγραφα του εν Γεωργία Μετοχίου της Ιεράς Μονής Κύκκου*, ό.π., σ. 16-17.

τέσσερα έγγραφα, που αφορούν αλληλογραφία με τη Μονή του Σινά⁶², ενώ αριθμός εγγράφων πιθανόν να φυλάσσεται και στο Αρχείο της Μονής του Σινά. Η επισήμανση και έκδοσή τους είναι βέβαιο ότι θα εμπλουτίσει κατά πολύ τις γνώσεις μας γύρω από την ιστορία των δύο Μονών, που η παρουσία τους στην «Καθ' ημάς Ανατολή» συνέτεινε κατά πολύ στη διαμόρφωση του ελληνορθόδοξου πολιτισμού της περιοχής.

ΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

1

23 Ιουνίου 1880: Ο Ήγούμενος Κύκκου Σωφρόνιος πληροφορεί τόν Σιναΐτη Αρχιμανδρίτη Πορφύριο γιά ὅ,τι γνωρίζει σχετικά μέ τίς συμφωνίες, πού ἔγιναν γιά κτήματα τῆς Μονῆς τοῦ Σινᾶ στήν Κύπρο, μεταξύ τοῦ γιατροῦ Χ. Ἐνωτιάδη καί τῶν Σιναΐτῶν Αρχιμανδριτῶν Κορηλίου καί Μελετίου.

* * *

Ο Ήγούμενος τῷ Αρχιμανδρίτῃ Πορφυρίῳ Σιναΐτῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Πανοσιολογιώτατε Ἄγιε Αρχιμανδρίτα ἀδελφικῶς ὑμᾶς ἀσπάζομεθα.

Τήν ἀπό 3 ἰσταμένου ἐπιστολήν τῆς Ὑμετέρας Πανοσιολογιότητος ἐκομισάμεθα ἐγκαίρως καί ἀσφαλῶς, καί ἀρκούντως ἐχάρημεν αἴσια δι' αὐτῆς περί τῆς Ὑμετέρας ὑγείας, εὐαγγελισάμενοι δέ καί τόν ἀρτίως αὐθις διορισμόν της ὑπό τῆς Ἱερᾶς Αὐτῆς Μονῆς ἐν τῇ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἡγουμενείᾳ, ἥν καί ἄλλοτε ἐμπιστευθεῖσα τῇ Ὑμετέρᾳ Πανοσιολογιότητι ἐπαξίως διώκησε.

Ἀμφότεραι αἱ εἰδήσεις αὗται ὑπερευχαρίστησαν ἡμᾶς οὐχ' ἤττον ὁμως ὑστέραν αὐτῆς ἀναγνοῦντες δήλωσιν οὐ μικρόν ἐλυπήθημεν, ὡς ἀείποτε φίλοι ὄντες τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Σινᾶ· τήν δήλωσιν ὅτι ἡ Ἱερά Αὐτή Μονή κατόπιν τοσοῦτων μόχθων καί δαπανῶν ἐν Κύπρῳ, διά τήν ὅπωςδήποτε ἀποπερατωθεῖσαν ἤδη ὑπόθεσιν τοῦ Μετοχίου Ψευδᾶ, εὐρίσκεται ἀκόμη εἰς νέους περισπασμούς, συνεπεία, ὡς λέγεται, ὑποσχέσεων καί συμφωνιῶν, αἵτινες

---

62. «Φάκελλος ΜΘ'. Αλληλογραφία με τη Μονή του Σινά (1860-1919), έγγραφα 44». Βλ. Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης (έκδ.), *Μικροφωτογραφήσεις Χειρογράφων και Αρχείων*, τ. Γ', 1981-1983, Αθήνα 1985, σ. 59. Επίσης βλ. Στυλιανού Περδίκη, *Δικαιοπρακτικά έγγραφα Ιεράς Μονής Κύκκου, 1619-1839*, τ. Α', Λευκωσία 1998, σ. xvii, όπου από τυπογραφική αβλεψία ο αριθμός των σχετικών εγγράφων αναφέρεται ως 14, αντί του ορθού 44.

ἐγένοντο μεταξύ τοῦ Ἐξοχωτάτου Ἱατροῦ Συμπατριώτου καί φίλου ἡμῶν Κυρίου Χ. Ἐνωτιάδου, καί τῶν τέως δύο ὑμετέρων συναδέλφων ἐν Κύπρῳ πληρεξουσιῶν τῆς Ἱερᾶς ὑμῶν Μονῆς τοῦ Σινᾶ, Ἁγίου Ἀρχιμανδρίτου Κου Κορνηλίου καί τοῦ Ἁγίου Πρωτοσυγκέλλου Κου Μελετίου, καί αἱ ὅποια, ὡς λέγει καί διατείνεται ὁ Κορ Χ. Ἐνωτιάδης, ἐγένοντο ἐνώπιον ἡμῶν, δι' ὃ ἡ Ὑμετέρα Πανοσιολογιότης αἰτεῖ παρ' ἡμῶν νά μάθῃ ἐάν ἐγένοντο συμφωνία, καί εἰ ἐγένοντο νά φωτίσω Αὐτήν ποῖα.

Σπεύδομεν ὅθεν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς Ὑμετέρας αἰτήσεως νά ἀναγγείλωμεν ὅτι καθ' ὅσον ἐνθυμούμεθα συμφωνία ἐνώπιον ἡμῶν μεταξύ τῶν διαληφθέντων πληρεξουσιῶν καί τοῦ κ. Χ. Ἐνωτιάδου δέν ἐγένοντο. Μόνον, παρά τῶν ἐν λόγῳ πληρεξουσιῶν, ἠκούσαμεν, ὅτι ὁ Κορ Χ. Ἐνωτιάδης ὑπέσχετο αὐτοῖς, ὅτι ἠδύνατο ἐπὶ προπληρωτέα ἀμοιβῇ νά χωρίσῃ, ἐν Κύπρῳ αὐτοῦ εὕρισκομένου, ἐκ τῶν γαιῶν τοῦ στέμματος καί παραδῶσῃ αὐτοῖς τό διαληφθέν Μετόχιον, ὡς τῷ Σινᾶ ἀνήκοντι, κατόπιν δέ νά ἐνεργήσῃ παρά τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ, ὅπως ἐκδοθῇ καί φερμάνιον ἢ Ἱραδές περὶ τούτου· ἀφηγούμενοι ταῦτα οἱ ὑμέτεροι συνάδελφοι ἤτουν παρ' ἡμῶν συμβουλήν, δι' ὃ εἶπομεν κατὰ καθῆκον τὴν ἡμετέραν γνώμην, ὅτι νά ἐνεργήσῃ πρῶτον ὁ Κορ Χ. Ἐνωτιάδης καί κατόπιν ἀναλόγως τῆς ἐνεργείας του ν' ἀνταμειφθῇ ὑπὸ τῆς Μονῆς ἐπαξίως· δέν ἐνθυμούμεθα δέ ποσῶς, ἐάν ὁ κ. Χ. Ἐνωτιάδης μᾶς ἔκαμε λόγον περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης.

Ἐκθέτοντες ὅθεν ὅσα περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης γνωρίζομεν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ὑμετέρας αἰτήσεως διατελοῦμεν εὐχόμενοι τῇ Ὑμετέρᾳ Πανοσιολογιότητι ὑγείαν καί πᾶν ἐφετόν.

Λευκωσία, τῇ 23ῃ Ἰουνίου 1880.

Ἀρχεῖο Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου, *Κώδικας* 53, σ. 159-160.

2

23 Ἰουνίου 1880: Ὁ Ἡγούμενος Κύκκου Σωφρόνιος εὐχαριστεῖ τόν Ἀρχιεπίσκοπο Σινᾶ Καλλίστρατο γιὰ τὴν ἀπόφαση τῆς Μονῆς τοῦ Σινᾶ νά ἀναλάβῃ τὴν δαπάνη γιὰ τίς σπουδές τοῦ ἱερομόναχου Γερασίμου, σέ μία ἀπό τίς Θεολογικές Σχολές τῆς ἐποχῆς.

* * *

Ὁ Ἡγούμενος τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἁγίῳ Σιναίου καί τῇ περὶ Αὐτόν Ἱερᾷ τῶν Πατέρων Συνάξει.

Σεβασμιώτατε Δέσποτα τοῦ Ἁγίου καὶ Θεοβαδίστου Ὁρους Σινᾶ· Τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα προσκυνοῦμεν· Τὴν δέ περί Αὐτήν Ἱεράν τῶν Πατέρων Σύναξιν ἀσπαζόμεθα ἀδελφικῶς,

Στερούμενοι ἀπό πολλοῦ ἀφορμῆς ἀπείχομεν τοῦ γράψαι πρὸς τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα· τό μὲν ὅπως ἐπερωτήσωμεν τά περί Αὐτήν τό δέ ἀναγγείλομεν καί τά περί ἡμῶν ὅτι καλῶς ἔχωσιν, ἐκτός τοῦ ἐπαράτου κανονικοῦ ἡμῶν νοσήματος· ἀρτίως ὁμως ἀνευλίχθη ἐνώπιον ἡμῶν ἡ ἐφεξῆς ὑπόθεσις, ἥτις ὑπαγορεύει ὑμῖν νά ἐμφανισθῶμεν πρὸς τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα καί τὴν περί Αὐτήν Ἱεράν τῶν Πατέρων Σύναξιν, καί νά ἀφηγηθῶμέν τι περί ταύτης.

Ἐπανακάμψαντες ἐκ Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τόν παρελθόντα Αὐγουστον παρεκλήθημεν παρά τοῦ ἡμετέρου ἐν Ἱερομονάχοις Κυρ. Γερασίμου ὅπως ἀποστείλωμεν αὐτόν πρὸς μίαν τῶν γνωστῶν Ἱερατικῶν Σχολῶν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν σπουδῶν του. Ἦκούσαμεν τὴν παράκλησιν αὐτοῦ μετ' εὐχαριστήσεως καί ἐπαινέσαμεν τόν ἀγαθόν αὐτοῦ σκοπόν. Ἀλλά τῶν οικονομικῶν τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς μὴ ἐπιτρεπόντων τὴν ἄμεσον αὐτοῦ ἀποστολήν ἐκωλύσαμεν αὐτόν, ὑποσχεθέντες ὅτι θέλομεν φανῆ συνεπεῖς τῆς αἰτήσεώς του, ἐν περιστάσει καθ' ἣν τά τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς ἐβελτιοῦντο. Ἀλλά ἐσχάτως ὁ διαληφθεὶς ἐξεφράσθη ἡμῖν ὅτι ἔγραψε τῷ Πανοσιολογιωτάτῳ Ἁγίῳ Ἀρχιμανδρίτῃ Κυρίῳ Κορηλίῳ, ὅπως καθυποβάλῃ πρὸς τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα καί τὴν Ἱεράν τῶν Πατέρων Σύναξιν τόν ἀμετάθετον αὐτοῦ σκοπόν, καί εἰ ἐνεκρίνετο νά εἰσαχθῆ μέσον τῆς Ἱερᾶς ὑμῶν Μονῆς εἰς τὴν διαληφθεῖσαν Σχολήν, καθότι περιμένων ἡ ἡλικία του θά προβῆ καί οἱ πόθοι αὐτοῦ ἀνεκτέλεστοι διατελέσουσιν· δι' ὃ καί παρετηρήσαμεν αὐτῷ ὅτι ἐάν μᾶς προέλεγε τοῦτο καί ἡμεῖς ἠθέλομεν πράξαι τοῦτο.

Ἦδη δέ ἀναγνοῦντες ἐπιστολήν τῶν ἐν Καῖρῳ Ὑμετέρων πληρεξουσίων πρὸς αὐτόν, δι' ἧς ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης καί ἡ περί Αὐτήν Ἱερά τῶν Πατέρων Σύναξις κοινοποιεῖ τῷ ρηθέντι ὅτι ἐγένετο παραδεκτὴ ἡ πρότασις του καί συνεπῶς ἤτησε παρ' ἡμῶν τὴν ἄδειαν, ὅπως ἀναχωρήσῃ καί φθάσῃ κατὰ τὴν ὑποτυπωθεῖσαν ἐν αὐτῇ προθεσίαν εἰς τόν πρὸς ὄν ὄρον του. Δι' ὃ ἀείποτε μέλος ἀναπόσπαστον τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν ἀδελφότητος αὐτόν θεωροῦντες ἐδώκαμεν αὐτῷ μέ εὐχαρίστησίν μας τὴν ἄδειαν, ὅπως ἐτοιμασθῆ καί ἀναχωρήσῃ, εὐχόμενοι αὐτῷ ἀπό καρδίας καλήν πρόοδον.

Ἀναγνοῦντες ὅθεν τὴν ἀπόφασιν τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος καί τῆς περί Αὐτήν Ἱερᾶς τῶν Πατέρων Συνάξεως ἐν τῇ διαληφθείσῃ ἐπιστολῇ ἐκφράζομεν κατὰ καθῆκον τὴν

εὐχαρίστησιν ἡμῶν διὰ τῆς παρουσίας συνεπεία τοῦ εὐεργετήματος τούτου, ὅπερ, οὕτως εἰπεῖν αὐθορμήτως φίλα τῇ Ἱερᾷ ἡμῶν Μονῇ φρονούντες, εὐηρεστήθητε νά παράσχητε ἐνὶ τῶν τέκνων Αὐτῆς, ὅπερ Αὐτῇ ἐξ ἀπαλῶν ἐξέθρεψεν ὀνύχων καὶ τό ὅποῖον ἐν πολλαῖς αὐτῆς διακονίαις ἐξυπηρέτησεν εὐδοκίμως. Τό ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἡμετέρου Γερασίμου εὐεργέτημα πᾶς τις κατανοεῖ ὅτι εἶναι ἄμεσον εὐεργέτημα πρὸς τὴν Ἱεράν ἡμῶν Μονήν. Εὐχόμεθα δέ ἵνα καὶ ἡμεῖς φανῶμεν ὀφέλιμοι ἐν περιστάσεσι ἐτέραις τῇ Ἱερᾷ ὑμῶν Μονῇ.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐκφράζοντες τὴν εὐχαρίστησιν ἡμῶν καὶ ὁμολογοῦντες τὴν ἄπειρον εὐγνωμοσύνην διατελοῦμεν εὐχόμενοι τῇ Ὑμετέρα Σεβασμιότητι καὶ τῇ περὶ Αὐτὴν Ἱερᾷ τῶν Πατέρων Συνάξει ὑγείαν καὶ πᾶν ἀγαθόν.

Λευκωσία Κύπρου, τῇ 23ῃ Ἰουνίου 1880.

Τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος θερμῶς πρὸς Θεὸν παρακλήτωρ.

Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Ἁγίῳ Σιναίου Κυρίῳ Κυρίῳ Καλλιστράτῳ καὶ τῇ περὶ Αὐτόν Ἱερᾷ τῶν πατέρων Συνάξει προσκυνητῶς.

Εἰς Ἱεράν Μονήν τοῦ Σινᾶ.

Ἀρχεῖο Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου, *Κώδικας* 53, σ. 154-156.

3

9 Ἰουλίου 1880: Μοναστηριακὴ ἄδεια ἀπουσίας τοῦ Γερασίμου ἀπὸ τῆ Μονῆ Κύκκου γιὰ νά μεταβεῖ σέ κάποια ἀπὸ τίς Θεολογικὲς Σχολές τῆς ἐποχῆς γιὰ εὐρύτερες σπουδές.

* * *

Δηλοποιοῦμεν διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν Ἱεροσφραγίστου Μοναστηριακοῦ ἐπισήμου ἐγγράφου ὅτι ὁ φέρων τό παρόν ἡμῶν ἡμέτερος συμμοναστηριακός Γεράσιμος Ἱερομόναχος, ἀνατραφεὶς ἀπὸ παιδῶν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Κύκκου, καὶ ἐν πολλαῖς αὐτῆς διακονίαις δοκιμασθεὶς, ἐχειροτονήθη Ἱεροδιάκονος Αὐτῆς κατὰ τό ἔτος 1872 Μαρτίου 25 καὶ Ἱερομόναχος κατὰ το ἔτος 1874 Σεπτεμβρίου 12. Ἐξυπηρετήσας δέ αὐθις εὐδοκίμως καὶ ἐν καλῇ διαγωγῇ ἐπὶ ἓν ἔτος ἐφημέριος ἐν τῇ Μονῇ καὶ ἐπὶ πενταετίαν γραμματεὺς, ἐζήτησε παρ' ἡμῶν, ὅπως ἀποσταλῇ ἐν Ἱερατικῇ τινι Σχολῇ πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν του. Ἐπειδὴ, ὅμως, τὰ οικονομικά τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς δέν ἐπέτρεψαν Αὐτῇ, ὅπως τοῦτο ποιήσει, καὶ ἐπειδὴ ἡ Ἱερά Μονή τοῦ Σινᾶ χαριζομένη τῇ τε Ἱερᾷ ἡμῶν Μονῇ καὶ τῇ Πανοσιότητι του παρήγαγεν αὐτῷ τὴν ἀρωγὴν τῆς πρὸς τὸν ἀγαθὸν αὐτοῦ σκοπὸν διὰ τοῦτο

καί ἡμεῖς μέλος ἀναπόσπαστον τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν ἀδελφότητος ἀείποτε αὐτόν θεωροῦντες, συμφώνως τῇ ἐπιθυμίᾳ του, καί ἐπὶ τῷ ὄρω ὅτι μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν του θέλει ἀφιχθῆ αὐθις ἐν τῇ Ἱερᾷ ἡμῶν Μονῇ, ἐκδίδομεν τὴν παροῦσαν ἡμῶν ἐπίσημον Μοναστηριακὴν ἄδειαν ἀπουσίας, καί δι' ἧς συνιστῶντες τὸν διαληφθέντα ἀδελφόν ἄνδρα ἐναρέτου διαγωγῆς, τίμιον ἐν πᾶσιν, ἐπικυροῦμεν αὐτήν καί τὰ ἀνωτέρω διὰ τῆς Μεγάλης τῆς Μονῆς σφραγίδος καί τῆς ἡμετέρας ὑπογραφῆς καί δίδομεν ταύτην τῇ Πανοσιότητί του.

Λευκωσία Κύπρου, ἀπὸ Ἰουλίου θ'.

Ἀρχεῖο Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου, *Κώδικας 53*, σ. 157.

4

13 Ἰουλίου 1880: Ὁ ἱερομόναχος Γεράσιμος βεβαιώνει ὅτι θὰ ἐξακολουθήσει καί μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν του νὰ εἶναι μέλος τῆς Μονῆς Κύκκου.

* * *

Ὁ ὑποφαινόμενος Γεράσιμος Ἱερομόναχος, θρέμμα καί παιδεύμα τῆς ἐν τῇ Νήσῳ Κύπρῳ Ἱερᾶς Βασιλικῆς καί Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῆς ἐπιλεγομένης τοῦ Κύκκου, ἀπερχόμενος εἰς τὴν ἐν τῇ Νήσῳ Χάλκῃ τῇ παρά τὴν Κωνσταντινούπολιν κειμένη Θεολογικῇ Σχολῇ πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν μου, ὅπως ἀνήκω ἐν τῇ τάξει τοῦ Ἱεροῦ καταλόγου ἔνθα ἐκλήθην, τῇ συγκαταθέσει τοῦ Σεβαστοῦ Πατρὸς μου καί Ἡγουμένου τῆς διαληφθείσης Ἱερᾶς Μονῆς, καθὼς καί πάσης τῆς περὶ Αὐτόν Ἱερᾶς ἡμῶν Ἀδελφότητος, ὁμολογῶ ὅτι οὐδέποτε ἔσομαι ἐπιλήσιμων τῆς θείας ταύτης μετανοίας μου, καί ὅτι θέλω διατελέσει μέλος ἀναπόσπαστον Αὐτῆς, μέχρις οὗ θεία συνάρσει ἀποπερατώσας τὰς σπουδὰς μου, ἐπιστρέψω ἐν τῇ Αὐτῇ Μονῇ, ἧς ὁμολογῶ ἐμαυτὸν ἰσόβιον μέλος, ἐλάχιστον μὲν ἀλλὰ καί ἀναπόσπαστον. Ἐφ' ᾧ λαβὼν τὴν ἐπὶ τούτῳ νενομισμένην ἐπίσημον ἄδειαν τοῦ Σεβαστοῦ Γέροντός μου καί Ἡγουμένου, ἐπιδίδω τὴν παροῦσαν μου ἔγγραφον ὁμολογίαν πρὸς διαβεβαίωσιν Αὐτοῦ τε καί τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Ἀδελφότητος περὶ τῶν ἀναλλοιώτων φρονημάτων μου, καί τῆς συναισθήσεως τῶν Ἱερῶν μου καθηκόντων ὡς πρὸς τὴν Ἁγίαν Μονὴν ἐν ἧ ἄνετράφην, καί πρὸς ἣν ὀφείλω τὰ πάντα μέχρι τέλους τοῦ βίου μου. Ταῦτα εὐσυνειδήτως ὁμολογῶν συνέταξα τὴν παροῦσαν μου, ἣν γράψας καί ὑπογράψας ἰδίᾳ χειρὶ ἐπιδίδω τῷ Σεβαστῷ μας Γέροντι Ἁγίῳ Καθηγουμένῳ πρὸς πίστωσιν.

Λευκωσία Κύπρου, τῇ 13ῃ Ἰουλίου 1880.

Γεράσιμος Ἱερομόναχος Κύκκου.

Ὁ Κύπρου Σωφρόνιος βεβαιοῖ τό γνήσιον τῆς ἀνωτέρω ὑπογραφῆς.

Ἀρχεῖο Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου, *Κώδικας 53*, σ. 158-159.

5

11 Νοεμβρίου 1880: Ὁ Ἡγούμενος Κύκκου Σωφρόνιος βεβαιώνει τόν Ἀρχιεπίσκοπο Σινᾶ Καλλίστρατο, ὅτι θά παρέχει κάθε δυνατή βοήθεια πρὸς τόν ἱερατικό προῖστάμενο τοῦ Μετοχίου τῆς Μονῆς τοῦ Σινᾶ στή Βασιλεία, Πρωτοσύγκελλο Μελέτιο.

* * *

Ὁ Ἡγούμενος τῷ Ἀγίῳ Σιναίῳ.

Σεβασμιώτατε Δέσποτα,

Τήν ὑμετέραν ἀξιοσέβαστον Αὐτῆς Σεβασμιότητα προσκυνῶ. Τήν δέ περί ὑμᾶς ἀδελφότητα ἀδελφικῶς ἀσπάζομαι.

Αἰσίως ἐπανακάμψαντος εἰς τήν ἡμετέραν πατρίδα τοῦ τῆς Ἱερᾶς ὑμῶν Μονῆς Πανοσιωτάτου Πρωτοσυγκέλλου κ. Μελετίου ἐνεχειρίσθημεν ὑμετέραν ἐπιστολήν πλήρη φιλοφρονητικῶν αἰσθημάτων δι' ἐμέ τε καί τήν περί ἐμέ ἀδελφότητα. Εὐχαριστῶ δέ ὑμᾶς ὅτι οὐ μικρόν ἐνδείκνυσθε ἐν αὐτῇ ἐνδιαφέρον καί περί τῆς σωματικῆς μου νόσου, ἣτις δυστυχῶς ὀσημέραι δεινοῦται καί σκληράν τήν δοκιμασίαν ἐπ' ἐμέ καθίστησεν. Διά τῆς ἐπιστολῆς ταύτης μέ πληροφορεῖτε τόν διορισμόν τοῦ εἰρημένου ὑμετέρου συναδέλφου Πρωτοσυγκέλλου Μελετίου εἰς τήν οἰκονομίαν τοῦ εἰς Βασιλείαν μοναστηριακοῦ ὑμῶν κτήματος· ἐκ τῆς πείρας καί τῆς πολυετοῦς δοκιμασίας ἐπί τοῦ προσώπου τούτου, δι' ὄν ἐπεδείξατο ζῆλον καί προθυμίαν ἐκάστοτε ὑπέρ τῶν συμφερόντων τῆς Ἱερᾶς ὑμῶν Μονῆς, πέπεισμαι ὅτι εὐδοκιμήσει καί εἰς τό μέλλον καί δικαιώσει τήν ἐκλογήν ὑμῶν. Ὅτι δέ ἀπόκειται εἰς τήν ἐμήν ἐλαχιστότητα ὑπέρ τῆς Ἱερᾶς ὑμῶν Μονῆς καί τῶν ἀπεσταλμένων αὐτῆς, δέν θέλω λείπει καί εἰς τό ἐξῆς παρέσχειν αὐτό. Κατά τόν ἐνεστῶτα εἰς τό τῆς Βασιλείας Μετόχιον διορισμόν τοῦ εἰρημένου Μελετίου πολλάί παρενεβλήθησαν ὡς ἐμάθομεν δυσκολίαι, καί δὴ καί κατ' αὐτοῦ ἄδικος καί τῇ Μονῇ ὑμῶν καθαπτομένη ἀναφορά ἐνεργηθεῖσα, ἐστάλη ὑμῖν πρὸς ματαίωσιν ἴσως τοῦ νέου διορισμοῦ του· περί τούτου καί ὑμεῖς ἤδη ἔχετε γνῶσιν καί οὐδέ ἔχω νά προσθέσω πεποιθῶς, ὅτι οὐδεμίαν θά δώσητε σημασίαν εὐχερῶς νοοῦντες τήν πηγὴν αὐτῆς. Προσφέρων τῇ Ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι τά

σεβάσματά μου πρὸς δέ καί τούς ἀσπασμούς ἐξ ἐμοῦ τε καί τῆς περὶ ἐμέ ἀδελφότητος πρὸς τὴν Κοινότητα ὑμῶν διατελῶ.

Λευκωσία Κύπρου, τῆ 11ῃ Νοεμβρίου 1880.

Τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος πρὸς Κύριον παρακλήτωρ.

Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Ἀγίῳ Σιναίου Κυρίῳ Κυρίῳ Καλλιστράτῳ καί τῆ περὶ Αὐτοῦ Ἱερῷ Συνάξει προσκυνητῶς. Εἰς τό Ὅρος Σινᾶ.

Τῷ Πανοσιολογιωτάτῳ Ἀγίῳ Πρωτοσυγκέλλῳ καί ἀντιπροσώπῳ ἐν Αἰγύπτῳ Κυρίῳ Νικάνδρῳ ἀσπασίως. Εἰς Κάϊρον Τζουβανίας.

Ἀρχεῖο Ἱερῶς Μονῆς Κύκκου, *Κώδικας 53*, σ. 189-190.

6

20 Ἰανουαρίου 1884: Ὁ Ἠγούμενος Κύκκου Σωφρόνιος εὐχαριστεῖ τόν Ἀρχιμανδρίτη τῆς Μονῆς τοῦ Σινᾶ στή Γεωργία, Νικάνδρο, γιά τό ἐνδιαφέρον του νά προστατεύσει τήν ἐκεῖ περιουσία τῆς Μονῆς Κύκκου, μετά τόν θάνατο τοῦ Κυκκῶτη Ἀρχιμανδρίτη Ἀθανασίου.

* * *

Ὁ Ἠγούμενος τῷ Ἀρχιμανδρίτῃ τοῦ Ὁρους Σινᾶ εἰς Κουταῖδα.

Πανοσιολογιώτατε Ἅγιε Ἀρχιμανδρίτα τοῦ Ὁρους Σινᾶ, Κύριε Νικάνδρε, Τήν Ὑμετέραν Πανοσιολογιότητα ἀδελφικῶς ἀσπαζόμεθα.

Ὁφείλω ὑμῖν πολλάς τάς χάριτας διὰ τήν πρόνοιαν ἣν ἐλάβετε ἅμα τῷ θανάτῳ τοῦ ἡμετέρου Ἀρχιμανδρίτου μακαρίτου Ἀθανασίου, οὗ βαρέως φέρομεν τήν στέρησιν, τοῦ ν' ἀναγγεῖλητε ἡμῖν τό λυπηρόν τοῦτο συμβάν, πρὸς δέ καί διὰ τήν πρόνοιαν ὑπέρ τῆς διασώσεως τῆς ἐγκαταληφθείσης περιουσίας.

Ἐπειδή καί πρό τοῦ τηλεγραφήματος τῆς Ὑμετέρας Πανοσιολογιότητος, ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Παναγίου Τάφου, Κοσ Δαμιανός εἶχε τηλεγραφήσει ἡμῖν τά εἰκότα, ἐγράψαμεν αὐτῷ δηλοῦντες ὅτι ἡ Ἱερά ἡμῶν Μονή ἀδυνατεῖ ἐπὶ τοῦ παρόντος ν' ἀποστείλῃ τόν κατάλληλον εἰδικόν ἐπίτροπόν της, τόν παρακαλέσαμεν δέ νά ἐξακολουθῇ ν' ἀντιπροσωπεύῃ μέχρι τῆς ἀποστολῆς ἡμετέρου πληρεξουσίου. Ὅθεν παρακαλοῦμεν καί τήν Ὑμετέραν Πανοσιολογιότητα, ἵνα εὐαρεστωμένη χορηγῇ τῷ Ἀγίῳ Ἀρχιμανδρίτῃ Κυρίῳ Δαμιανῷ τήν ἀδελφικήν ὑπέρ ἡμῶν συνδρομήν της, βεβαία οὔσα ὅτι ἐσόμεθα διὰ τοῦτο ἰσοβίως Αὐτῇ εὐγνώμονες.

Ἐν Λευκωσίᾳ Κύπρου, τῇ 20 Ἰανουαρίου 1884.

Ὁ Ἡγούμενος Κύκκου Σωφρόνιος.

Ἀρχεῖο Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου, *Κώδικας 53*, σ. 346-347.

7

29 Ἰουνίου 1884: Συστατική ἐπιστολή τοῦ Ἡγουμένου Κύκκου Σωφρονίου πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτη τῆς Μονῆς τοῦ Σινᾶ στὴ Γεωργία γιὰ τὸν ἀυτάδελφό του Ἀρχιμανδρίτη τῆς Μονῆς Κύκκου Μελέτιο, ὁ ὁποῖος ἀναλαμβάνει τὴ διαχείριση τοῦ ἐκεῖ Μετοχίου τῆς Μονῆς.

* * *

Ὁ Ἅγιος καθηγούμενος τῷ εἰς Κουταῖδα τῆς Ῥωσσίας Ἀρχιμανδρίτη Σιναῖτη, Νικάνδρῳ.

Πανοσιολογιώτατε Ἅγιε Ἀρχιμανδρίτα τοῦ Ὄρους Σινᾶ. Κύριε Νικάνδρε,

Τὴν Ὑμετέραν Πανοσιολογιότητα ἀδελφικῶς κατασπάζομαι.

Ἐπικυρῶν τὴν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 20 λήξαντος Ἰανουαρίου ἐπιστολήν μου πρὸς τὴν ὑμετέραν Πανοσιολογιότητα δι' ἧς ἐξέφραζον Αὐτῇ τὰς δικαίας καὶ ἀπείρους εὐχαριστήσεις ἐπὶ τῇ ὄλως ἀδελφικῇ, προθύμῳ καὶ εἰλικρινῇ συνδρομῇ, ἣν εὐαρεστήθη νὰ παράσχη ὑπὲρ τοῦ ἀσθενήσαντος ἡμετέρου μακαρίτου Ἀθανασίου, καὶ μετὰ τὸν θάνατον τούτου ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς καθ' ἡμᾶς Μονῆς, σπεύδω νὰ ἀναγγείλω ὑμῖν ὅτι τὴν παροῦσαν μου κομίζει τῇ ὑμετέρᾳ Πανοσιολογιότητι ὁ αὐτάδελφός μου καὶ ἡμέτερος Ἀρχιμανδρίτης Κοσ Μελέτιος, ἐφ' οὗ ἔπεσεν ὁ κληρὸς ἵνα ἀντιπροσωπεύσῃ τὰ τῆς Μονῆς συμφέροντα κατὰ τὴν Ῥωσικὴν Αὐτοκρατορίαν, ἰδίως δέ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Κουταῖδα. Τὸν ἡμέτερον ἀπεσταλμένον μετὰ θάρρους συνιστῶ εἰς τὴν ἀγάπην τῆς ὑμετέρας Πανοσιολογιότητος, ἵνα, ὡς ἄπειρον τοῦ τόπου εἰς ὃν κατὰ πρῶτον ἀπέρχεται, καθοδηγῆτε διὰ τῶν ὑμετέρων συμβουλῶν, χρησιμοποιοῦντες ὑπὲρ αὐτῶ τὴν ὑμετέραν μακρὰν καὶ ἐξησκημένην πείραν· οὕτω πράττοντες, ὡς εἰμί βέβαιος, θέλετε ἀποκτήσει νέους τίτλους ἐπὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης ἐμοῦ τε καὶ ὄλων τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν.

Εὐχόμενος ὑμῖν πᾶν καταθύμιον διατελῶ,

Τῆς Ὑμετέρας Πανοσιολογιότητος ἐν Χριστῷ ἀδελφός.

Λευκωσία Κύπρου, τῇ 29ῃ Ἰουνίου 1884.

Ὁ Ἡγούμενος Κύκκου Σωφρόνιος καὶ οἱ σὺν ἐμοί ἐν Χριστῷ ἀδελφοί.

Άρχεῖο Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου, *Κώδικας 53*, σ. 378-379.

Δημοσιεύτηκε στην *Επετηρίδα Κέντρου Μελετῶν Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου 5* (2001) 175-193.